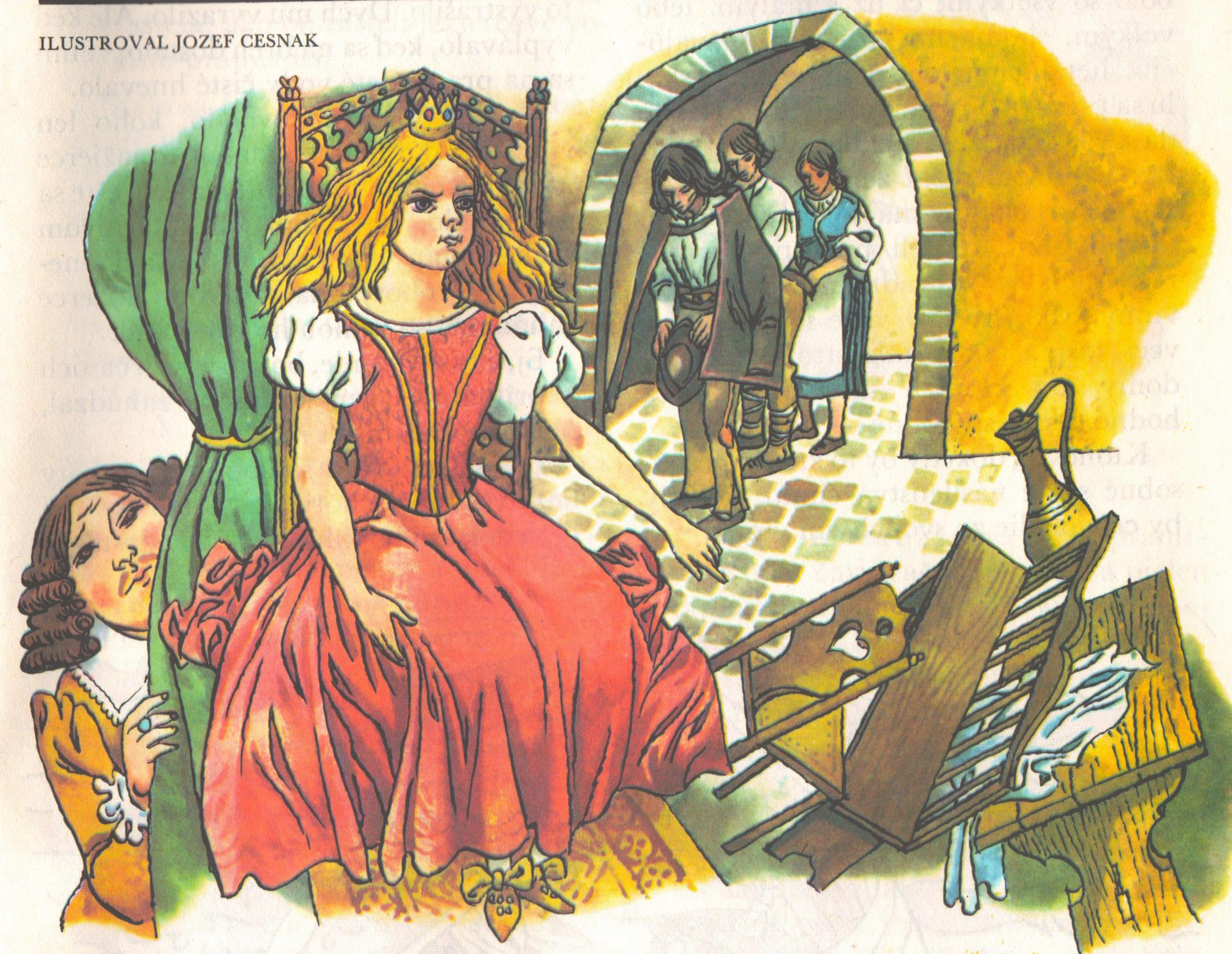

ILUSTROVAL JOZEF CESNAK

Rapavá strapaňa — zlatavá krasaňa

KLIMENT ONDREJKA

Za dávnych dávností, keď nebolo mäsa a bolo dosť kostí, žili poniektorí živí vo zlosti. V ten čas žilo kráľča — dievča hodné, ale nespôsobné. Malo všetkého iného kremä pokoja milého.

A nad všetko viac než dosť ho vrchovate opantávala prázdna zlosť.

O lavičku, o stoličku, o stôl sa udrelo a hneď bitku chcelo: aby nábytok ten bili. prút, korbáč, palicu nešetrili. Ba

keď neprestávalo žialiť, museli tie riady spáliť. A útulní posluhovia, pestúni, jednu krivdu nezabudli, už vôkol nich biče húdli! Ver sa i ľudia neslužobní z jeho prítomnosti trátili, aby im nevymyslelo sužovanie veľké. Tak tomu bolo so všetkým, či už s malým, lebo veľkým, chodiacim, loziacim, plávajúcim, lietajúcim alebo nehybným. O skalu sa princka potkla, museli ju roztláčať do tla. A keď na zem spadla, museli vziať radlá, krížom rezať zem — ta aj sem. Keď ju kriačik iba mačný máčik šľahol, abo škrabol, museli prísť pestovnícki robotníci, aj záhradník, a vyklčovať vinný krík. Pre také nič sa spravili aj veci inšie: tak vyťali stromy, zvalili domy, do ktorých sa kráľča-dievča hodné, ale nespôsobné — buchlo.

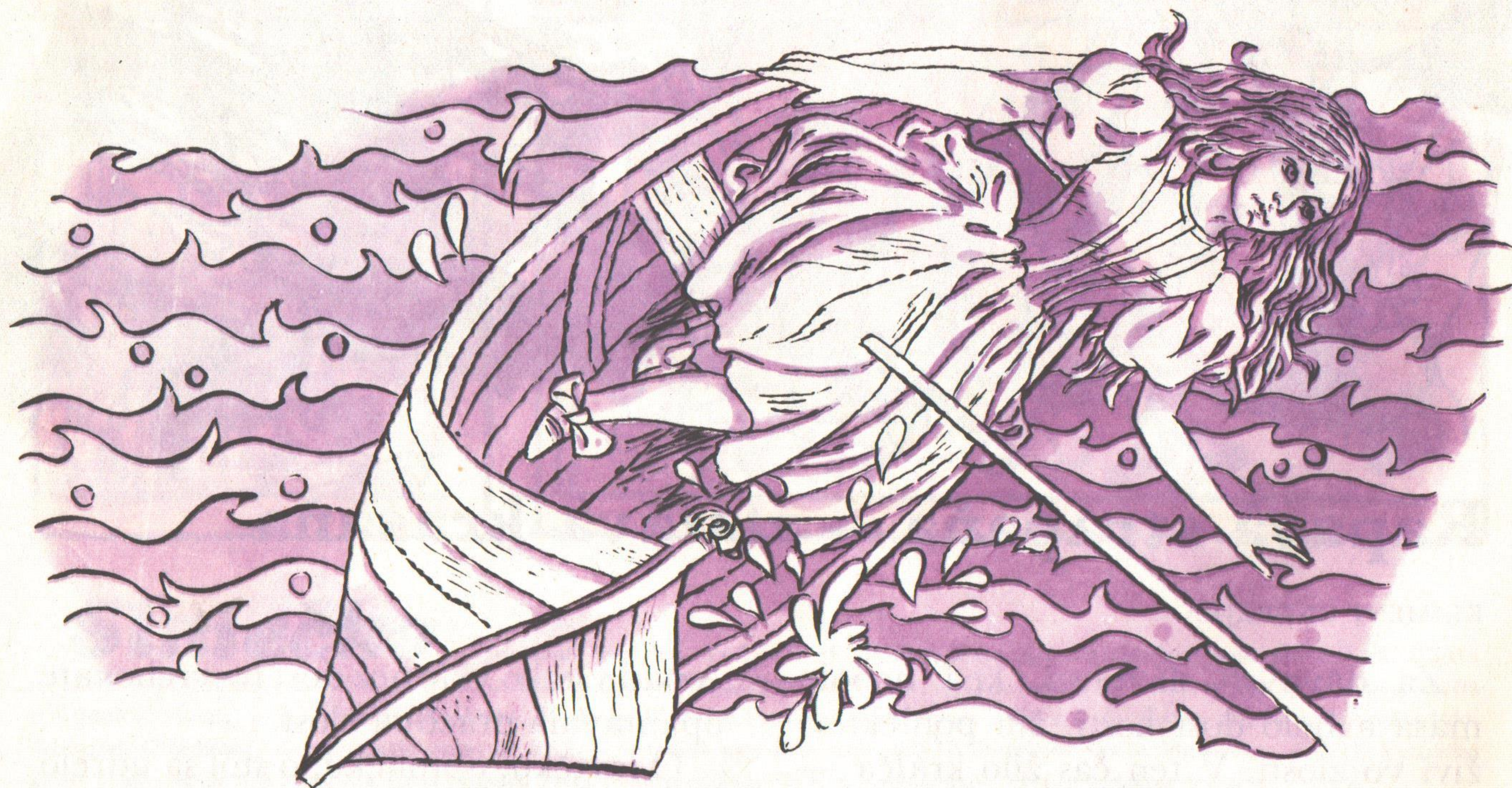
Ktohovie, dokedy by to kráľča nespôsobné svoje násilenstvá činilo, dokedy by celé okolie zo svojich vín vinilo.

Zanedlho lebo nie, šlo to kráľča na jazierce jazerné, na jeho vody priezorné počlnkovať sa. Člnká sa, člnká na krivých vlnkách, ruky si jaziercom laskotí. Nahýna sa z člna, kým sa neprekotí, v sviežich vodách nepremočí. Najprv ho to vystrašilo. Dych mu vyrazilo. Ale keď vyplávalo, keď sa na breh dostalo, veľmi sa na pramenisté vody čisté hnevalo.

V jede všetkých zvolalo, koho len v kráľovníku malo, a šľahať to jazierce kázalo. Ani mu toho dosť nebolo, ešte sa mu mánilo, bo v tom jede márnivom rozkaz planý rozkázalo. Ľudí do nesvedčnej roboty hnalo: aby to jazierce zahádzali, so zemou ho zarovnali.

Ej, a to sa nesmie, bo kto v tých časoch neprítomných len studničku zahádzal, ten do roka umrieť mal!

Dal sa teda ľud služobný do roboty bez všetkej ochoty, a preto sa jej výsledok ani po dlhšom čase nedostavo-

val. No vody čisté, pramenisté sa predsa znečistili, zabahnili — na barinu sa premenili.

Krivda tá však rozhnevala jazierce až tak, že začalo čarovať: aby oná zlostná dievčina vonkajšiu krásu stratila, aby omraštela, ako omrašteli jaziercové vody čisté-pramenisté!

Stalo sa tak a nie inak: hladká koža, plavý vlas stratili sa raz-naraz. Kožka zrapavela, vlasy stvrdli na štetiny a dostali nádych šedivý.

Aj skrušilo sa pyšné srdce, zmäkla urážlivá myseľ, spokojnela tvrdá povaha. No zmenila sa i zdnu princka-ohava.

Rapavou strapaňou ju jedni zvali a druhí ju ľutovali, tretí sa k nej ponáhľali, ako vedeli, pomáhali: tu mastičkou, tu vodičkou, tu lístkom skorocelným, tu práškom hojivým veľmi, kúpeľom i parením i všelijakým čarením. No nič po nič darmo!

Plakala rapavá, ktorá by už neviem čo dala, len aby to, čo na sebe mala, viacej nemala. Ale mala, a bola by navždy mala, keby sa taká vec nestala: Hlas nádvornej studne jej múdre slová zdudnel. Zo slov tých vraj malo vysvetlenie vyjsť, prečo sa jej nedar dostal, aj čo treba spraviť, ak sa ho chce zbaviť.

Už nie hlasom smutným sa poďakovala princka studni, a šla k onomu jaziercu zahádzanému: trstie, šáš z neho vytrhala, zbavila ho všetkých tráv a rias a potom začala bahno z dna vynášať. Ako tá potáпка, sťa kačička divoká sa ponárala, a čo voľakedy na dno nahádzala, to vynášala. Kým povynášala, prešlo celých deväť mesiacov.

Vody jazierca už znova čisté a pramenisté opäť čariť začali: aby deva nielen rapiny stratila, no aby ešte viac skrásnela, jej vlasy aby v zlatosť prišli!

I stalo sa — panna premenila sa:
Na hlave zlatý vlas,
na tvári plno krás!

Až nastal jas a ľudia jasali, veselí plesali. Veď dobrota a krása sa len zriedka spolu znáša, no keď sa už znáša, tak sa dobre znáša — a to je krása!

Rozprávka iba teraz počala byť peknou. Vravel by vám ju ja celučičkú celú, keby sa tá zlatavá krasaňa — zlatá vlasaňa zidenému ľudu pred svojou príhovornou rečou rúče nepoklonila, svojimi zlatými vlasmi storakou nôtou nezazvonila. No a keď sa ozve sto zvoncov, nemôže sa ani v rozprávaní pokračovať vonkoncom!

Starý velikán

AGNIJA BARTOVÁ

Uragán ťa nezotal,
vichry nezvalili,
možno ťa však za búrok
blesky zapálili...

Vyjdúc na najvyššiu stráň
mohutný a statný,
v boji ako partizán
držal si sa s bratmi.

Dub velikán, mocný strom,
čo občiahnu traja,
týčil sa raz k oblakom,
kvitol prostred mája.

Staručký dub — velikán
bez vetiev a tieňa,
podobný si kalikám,
čierna kostra kmeňa.

Partizáni z prieskumu
išli unavení,
pod košatú korunu
ukryl si ich v tieni.

Dodnes by sme pod tebou
sedávali v chládku...
V korune, priam pod
neбом,
skrýval si však hliadku.

Hliadka výhľad mala
sta z horského brala.

Ty, s jazvami na kmeni,
ty, kráľ velikánov,
v boji si bol ranený,
chrániac partizánov.

Paľba ako zo strielne...
Ranilo ťa. Smrteľne.

Prel. JÁN TURAN

Roľníci chceli poslať podarúnok poštou, ale si to rozmysleli. Vyhládali rúčeho sedliaka Prokopa Gmyriu. Odviezli na stanicu, posadili do vozňa.

„A nikomu inému!“ kričali na rozlúčku.
„Len do vlastných rúk. Rozumieš!“

„Pravdaže.“

O týždeň sa Gmyria vrátil.

„Tak čo, videl si?“

„Tak čo, odovzdal si?“

„Odovzdal som. Videl som.“

„Nevrav!“

„Laľadže ti ho!“

„Samého Lenina!“

„No a čo povedal Lenin? Páčilo sa mu? Ďakoval?“

„Že či. Odovzdajte vrúcnu vďaku súdruhom roľníkom, tak povedal. Dva razy. Aj za múku, vravel, ďakujem, aj za pozdrav strane bolševikov.“

„Pozrime, s akou úctou,“ usmiali sa roľníci.

„No a čo ešte vravel Lenin?“

„Povedal, aby sme sa mocne držali sovietskej vlády. Aby sme nemysleli iba na seba. Na robotníkov nezabúdali. Vy, vravel, vedno s robotníckou triedou budete budovať nový život.“

„Správne,“ súhlasili roľníci.

„Veď akože aj inak?“

Spokojní sú roľníci.

Podarúnok

SERGEJ ALEXEJEV

Roľníci z dediny Berioza sa rozhodli, že z prvej úrody pošlú Vladimírovi Iljičovi Leninovi podarúnok.

Nazbierali vrece obilia. Odviezli do mlyna, zomleli. Napísali list:

Drahý súdruh Lenin!

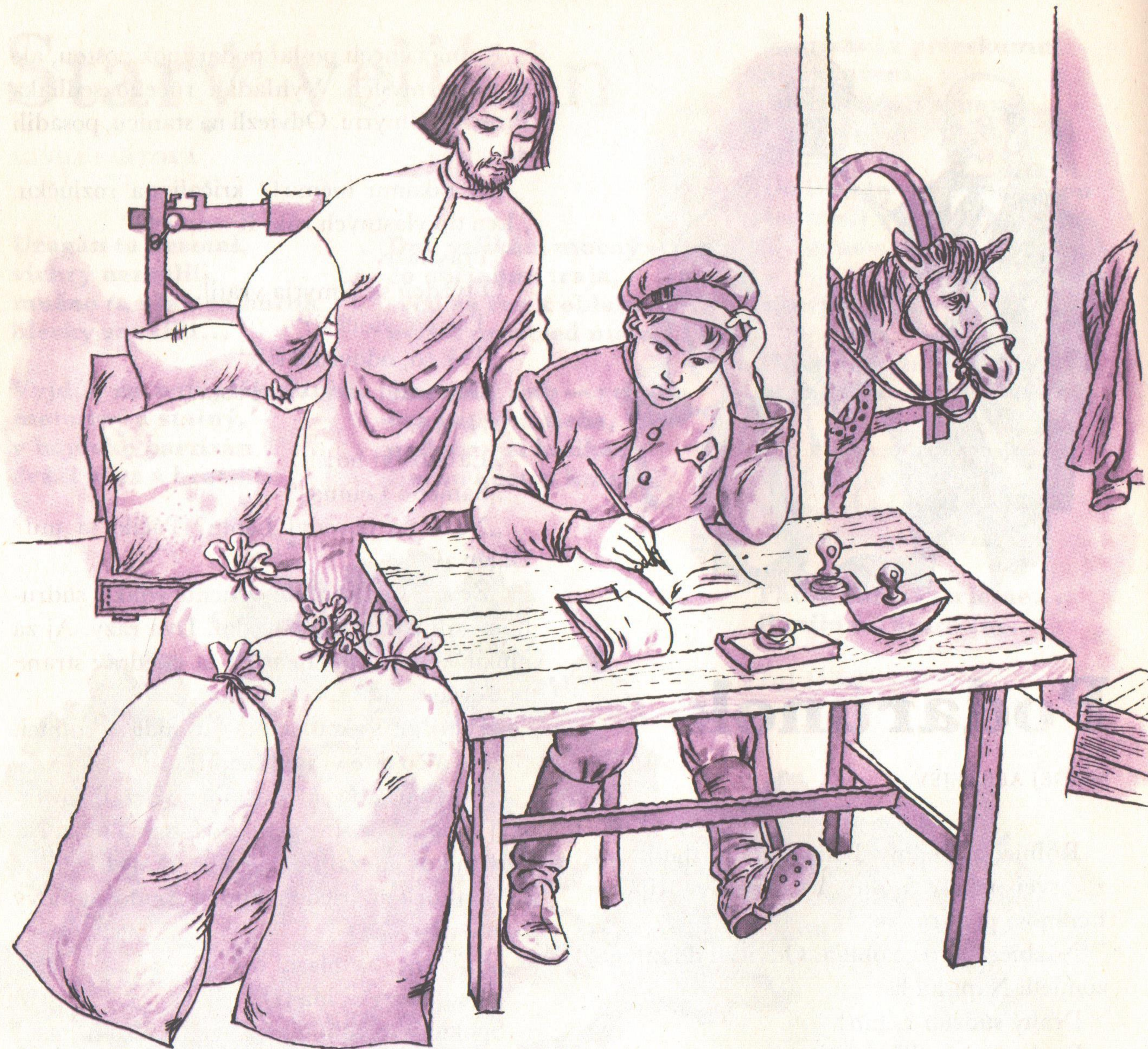
Predovšetkým Ti ďakujeme za zem, za lúky a za les. Úrodu sme mali tohto roku dobrú — 80 pudov z desiatiny. Ujde sa teda každému. Pamätali sme aj na Teba.

Pšenica sa u nás neurodí. Posielame Ti ražnú múku. Nepohrdni. Múka je dobrá, tri razy zomletá. Pre Teba sme sa usilovali.

Potom sa zamysleli a pripísali:

Odovzdaj náš pozdrav strane bolševikov. Roľníci z dediny Berioza. Písal za všetkých Jepifan Dyra.

Prešiel asi mesiac. A zrazu dostanú beriozovskí roľníci z mesta Nižný Novgorod list od robotníkov zo závodu na opravu lodí.

Čítajú roľníci list, čudujú sa. Robotníci im ďakujú za vrece múky. Píšu, že ju rozdali chorým a deťom, po dva funty každému. Že múka je dobrá, chlieb sýty. A na konci:

Ako vidieť, máte medzi sebou múdreho

a skúseného človeka. S chlebom je u nás naozaj bieda. Takže niet nad Váš podarúnok. Ďakujeme, že ste si na nás robotníkov spomenuli.

Začudovali sa roľníci.

„Aké vrece?“

„Aká múka?“

„Vari to len nie je tá?“

Domysleli si roľníci, o čo ide. List od

robotníkov je srdečný. A predseda je roľníkom ľúto. Zišli sa v chalupe u Prokopa Gmyriu.

„Tak to vyzerá, že sa súdruhovi Leninovi nepáčil náš podarúnok.“

„Ohrdol nás.“

„Ďakoval, aby sa nepovedalo.“

Zamyslel sa Gmyria.

„Ej, vy,“ povedal. „Aby sa nepovedalo... Od úst si to odtrhol Lenin. Nielen na seba myslí. Nie nadarmo vtedy o robotníckej triede vravel.“

Hľadia roľníci na Gmyriu.

„A čo, je to pravda.“

„Veru tak.“

„Pozrime, a o sebe ani slova. Akoby ten podarúnok bol od nás. Či je len ten Lenin skromný!“

„Teda takto, chlapi,“ vyhlásil Gmyria.

„Nebudeme ľutovať a pošleme do Nižného Novgorodu obilie. A nie vrece. Čo im je vrece? Úrodu dobrú. Pošleme?“

„Máš pravdu. Pošleme!“ zvolali roľníci.

„Podporíme robotnícku triedu. Vedno nový život vybudujeme. Správne učí Lenin!“

Na druhý deň poslali roľníci na stanicu dva vozy s obilím. Zasa poslali Gmyriu.

Odvážil úradník náklad. Zapísal adresu.

„Robotníkom?“ znova sa spýtal.

„Robotníkom.“

„Podarúnok?“

„Podarúnok.“

„A od koho? Čo mám napísať?“

Gmyria prižmúril oči, pozrel šibalsky na úradníka.

„Píš. Ale pekne, zreteľne...“

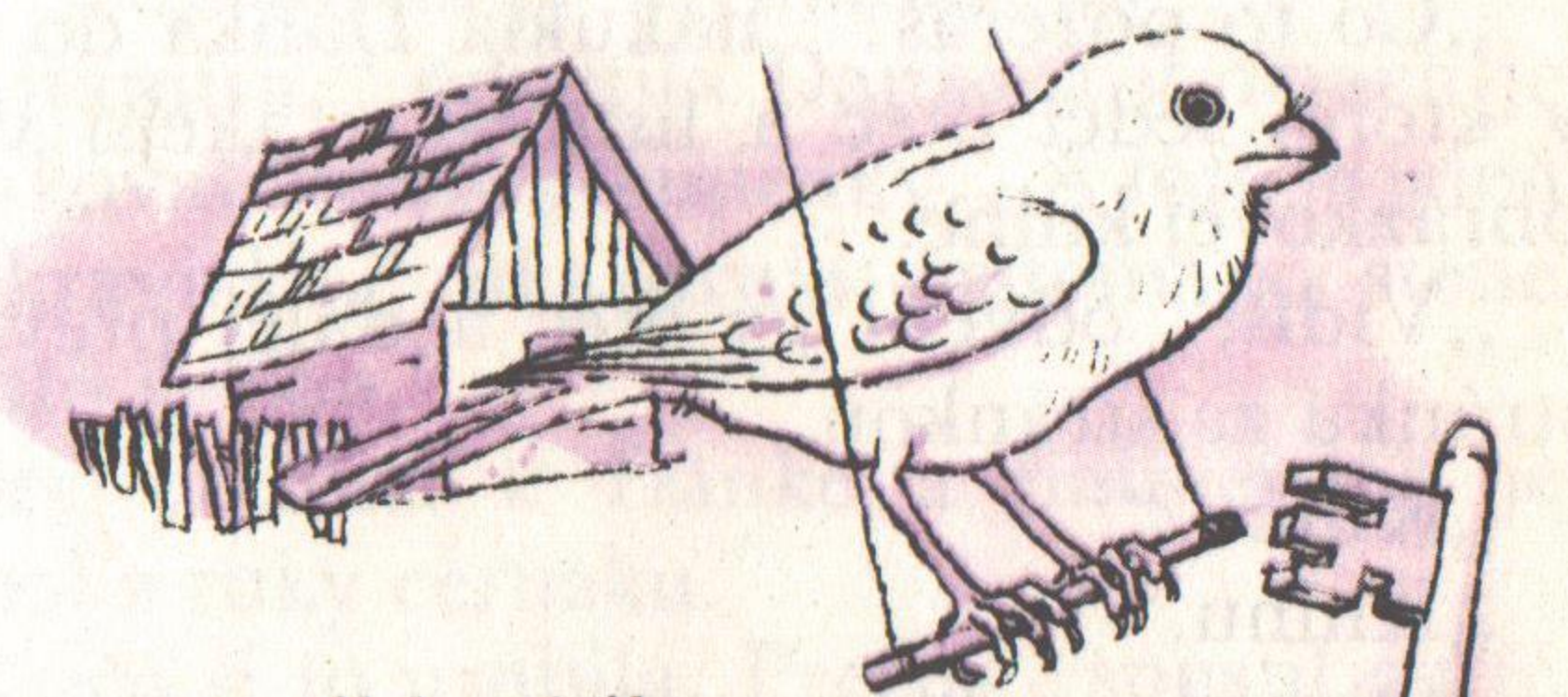
Namočil úradník pero do kalamára, otriasol ho, pripravil sa.

„Od Vladimíra Iljiča Lenina,“ povedal Gmyria.

Prel. NAĎA ŠOLTÝSOVÁ

Straty a nálezy

JÁN NAVRÁTIL

Raz som stratil kanárika
a s ním dierku od kľúčika.

A s tou dierkou dvere, zámku,
s dverami som stratil mamku,

s mamkou otca, celý dom,
s oknami i s komínom.

Túlal som sa po ulici...
V žalúdku mi hudobníci

vyhrávali od hladu,
nech mám dobrú náladu.

Tam, kde hrajú hudobníci,
hneď sa zídu tanečníci.

Len čo prvý dupne,
vyberal som vstupné.

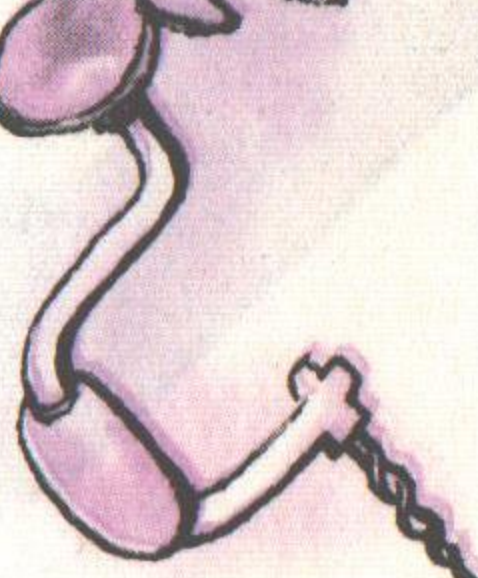
Peniaze sú dobrá vec:
kúpil som si nebožiec,

okom zobral z kľúča mierku,
zručne vyvrtal preň dierku,

kde je dierka, tam je zámka,
za dverami otec, mamka,

okolo nich celý dom,
s oknami i s komínom.

A v komíne plač a krik:
hľadal ma môj kanárik.

Altamira

ONDREJ SLIACKY

„Čo to pozeráš?“ nakukla Danka do izby, v ktorej sedel otec a listoval v akejsi veľkej obrázkovej knihe.

„Vidíš,“ odvetil jej otec a ďalej prevracal stránku za stránkou.

„Knihu?“

„Knihu.“

„Obrázkovú?“

„Obrázkovú,“ povedal otec. Potom sa vystrel v kresle a pozrel na Danku. „Prečo sa nehráš?“

„Už som sa hrala.“

„Tak sa choď ešte hrať. Chcem si ju do-pozeráť, dobre?“

„Dobre,“ prikývla Danka, ale ďalej stála medzi dverami.

Otec sa medzitým opäť zahľadel do knihy.

„A keď je obrázková, prečo si ju neprezeráme spolu?“ nedala pokoj Danka.

Otec sa tváril, akoby nič nepočul, no po chvíľke predsa len uprel oči na Danku, vzdychol si a povedal:

„Tak teda pod.“

„Jéj, aké krásne zvieratká,“ skríkla natešene Danka, len čo sa usadila na otcových kolenách.

„Však sú krásne?“

„Krásne,“ súhlasil otec. „A predstav si, že tieto zvieratká sú nákreslené v jaskyni.“

„V jaskyni?“ začudovala sa Danka. Potom zvrážtila čelo a pokrútila hlavou. „Neverím.“

„Prečo by si neverila?“ spýtal sa jej otec.

„Lebo.“

„Ale prečo lebo?“

„Lebo v jaskyni je tma. A keď je tma, tak maliar nevidí maľovať.“

„Aha,“ usmial sa otec. „Ale človek, ktorý kedysi veľmi, veľmi dávno kreslil tieto zvieratká, mal v jaskyni rozložený oheň,“ pustil sa do vysvetľovania, „a keď horel oheň, bolo trochu aj svetlo.“

„Tak prečo som tie zvieratká nevidela?“

„Kde si ich mala vidieť?“ nechápal otec.

„V jaskyni, predsa,“ odvetila Danka.

Otec sa usmial, lebo teraz pochopil, na čo Danka myslí.

„Nemohla si ich vidieť. U nás takej jaskyne niet.“

„A kde je taká jaskyňa? V rozprávke?“

„Nie, ale je to tiež ďaleko,“ povedal otec a začal znova prevracáť list po liste. „A volá sa tak krásne — Altamira,“ dodal po chvíľke.

„Ja by som ju chcela vidieť, ocko.“

„Aj ja,“ povedal otec akosi zamyslene.

„Veľmi?“

„Veľmi.“

„Tak prečo ju nevidíš?“

„Lebo je veľmi ďaleko,“ odvetil otec. „Keby som tam šiel, bol by som preč veľmi veľa dní.“

„A to by si potom tu nebol?“

„Potom nie.“

„A vrátil by si sa?“ pozrela sa Danka skúmavo na otca.

„Pravdaže by som sa vrátil.“

„A vtedy si sa nevrátil.“

„Kedy vtedy?“

„No vtedy, keď sme boli s mamičkou na letisku.“

„Naozaj,“ spomenul si otec. „Vtedy som zmeškal lietadlo.“

„My sme ťa čakali a čakali, a keď si neprišiel, tak mamička bola smutná.“

„A ty nie?“ spýtal sa otec Danky.

„Nie,“ zavrtila Danka hlavou. „Ja som len plakala.“

„Mne bolo tiež smutno,“ povedal otec.

„Mamička ani nič nevravela, len stále pozerala do okna.“

„Hm...“ prikývol otec a prevrátil ďalší list v knihe.

„A keď si doma, tak si aj spieva, však?“

„Však, však, však,“ napodobnil otec Danku a zložil ju z kolien na zem. „Choď sa už hrať, lebo si to nikdy nedopozerám.“

Danka ešte trochu chodila po otcovej izbe a potom sa pobrala do obývačky.

O chvíľu otec knihu zavrel, vstal z kresla a pobral sa za Dankou. No len čo otvoril dvere na obývačke, celý zmeravel od prekvapenia. Obe voľné steny, iba nedávno vymaľované, boli samá čarbanica — červená, modrá, fialová, zelená.

Po jednej z nich Danka ešte stále krúžila farebnou ceruzkou.

„Krásne, však?“ povedala, keď zbadala vo dverách otca.

„Čo je to?“ zmohol sa otec na slovo. „Čo je to?“ zopakoval prísny hlasom.

„Altamira,“ odvetila Danka a v očiach jej poskakovali veselé plamienky. „A toto je jeleň, toto kravička,“ ukazovala prstom po stene.

„A toto je slon.“

Otec podišiel k Danke a nahnevano jej vytrhol z ruky ceruzku.

„Prečo si to urobila. Prečo?“ spustil na ňu krik.

Danka sa naňho začudovane pozrela, potom zošpúlila ústa a vzápätí jej po lícach začali stekať dva tenučké potôčiky.

„Tak prečo?“ zmiernil otec hlas.

„Aby si nešiel na tak dlho preč,“ odvetila Danka potichu. Potom zdvihla hlavu a bojzливо pozrela na otca. „Však už teraz nepôjdeš?“

„Nie... teraz už nie,“ povedal otec a takmer nebadane sa pousmial.

Prstienok

KONSTANTIN PAUSTOVSKIJ

Dedo Kuzma žil so svojou vnučkou Variušou v dedinke Machovoje, pri samom lese.

Bola tuhá zima, so silným vetrom a snehom. Nocou zavýjali premrznutí vlci.

Uprostred zimy dedovi vyšla machorka. Dedo silne kašlal, žaloval sa na slabé zdravie a hovoril, že keby si zopár ráz potiahol, hneď by mu bolo ľahšie.

V nedeľu šla Variuša do susednej dediny Perebory po machorku. Za dedinou viedla železnica. Variuša kúpila machorku, zaviazala ju do kartónového vrecúška a šla na stanicu pozrieť sa na vlaky.

Na peróne sedeli dvaja vojaci. Jeden z nich bol bradatý s veselými očami. Vtom zahučal vlak.

„Rýchlik,“ povedal bradatý. „Dievčatko, daj pozor, lebo ta sfúkne.“

Vlak celou silou vletel do stanice a rozvíril sneh. Variuša sa chytila stĺpa a zatvorila oči. Keď vlak prehrmel stanicou, bradatý vojak sa spýtal Variuše:

„Čo to máš v tom vrecúšku? Azda nie machorku?“

„Machorku,“ odpovedala Variuša.

„Možno by si trochu predala, radi by sme si zafajčili.“

„Dedo Kuzma nekázal predávať,“ pohotovo odpovedala Variuša. „To je preňho, aby nekašlal.“

„Ach, ty,“ povedal vojak, „kvietok-lupienok v kapcoch. Si veľmi vážna.“

„Zober si, koľko potrebuješ,“ povedala Variuša a podala vojakovi vrecúško.

Vojak si odsypal za hrst machorky. Ukrútil si hrubú cigaretu, zapálil si ju a chytil Variušu za bradu.

„Ach, ty,“ zopakoval, „sirôtka s vrkôčikmi! Čo by som ti dal? Azda toto?“

Vojak vytiahol z vrečka maličký ocelový prstienok, stúkol z neho omrvinky machorky, utrel si ho o rukáv a navliekol Variuši na prst.

„Je čarovný. Keď si ho navlečieš na stredný prst, prinesie zdravie tebe i dedovi Kuzmovi... Keď si ho dáš na prstennik,“ vojak ju potiahol za studený prst, „zažiješ veľkú radosť. A keď sa ti zachce uzrieť biely svet so všetkými jeho čarami, natiahni si prsteň na ukazovák.“

Jahody

A. MIŤAJEV

Svetlana je bielunká, ľahunká ako pierko. Neposedí na mieste, slovom, vetrík ju nosí.

„Mama, poďme na jahody!“ prosí Svetlana.

„Ešte je privčas,“ odpovedá matka, „Tanička s Duňaškou boli, a vrátili sa naprázdno.“

„Možno, že zle hľadali,“ nedá sa Svetlana, až nakoniec mamu prehovorila.

V hlbokom lese jahody ešte len kvitnú. Biele kvety ako zvedavé očka hľadajú na lesný svet: na ťažké vetvičky jedličiek, na zasmolené kmene stromov, na kopce mravenísk, na zelený šťaveľ, ktorého lístočky sa chvejú ako malé srdiečka.

„Naozaj?“ opýtala sa Variuša.

„Ver mu,“ ozval sa druhý vojak. „Je čarodejník. Počula si už také slovo?“

„Počula.“

„No tak,“ zasmial sa vojak. „Ani mína sa ho nechytá!“

„Ďakujem,“ povedala Variuša a rozbehla sa do dediny:

Zadul vietor, začal sa sypať sneh. Variuša sa stále dotýkala prstienka, obracala ho a pozerala, ako sa ligoce.

„Prečo mi vojak zabudol povedať o maličku?“ uvažovala.

„Čo sa vtedy stane? Navlečiem si prstienok na malíček a uvidím, čo bude.“

Variuša si navliekla prstienok na malíček. Mala ho však chudý, prstienok sa na ňom neudržal a spadol do snehu.

Variuša zhýkla a začala rozhrabávať sneh. No darmo. Prstienka niet. Len čo jej prsty zmodrali.

Variuša sa rozplakala. Stratila prstienok! To znamená, že dedo Kuzma nevyzdravie, ona nespozná veľkú radosť, ba ani neuvidí biely svet so všetkými jeho zázrakmi. Variuša zapichla do snehu, na to miesto, kde spadol prstienok, suchú smrekovú vetvičku a odišla domov.

Dedo Kuzma sa potešil machorke, zadymil ňou celú izbu a o prstienku povedal:

„Nesmúť! Kde spadol, tam aj leží. Popros Sidora, on ti ho pohľadá.“

Starý vrabec Sidor celú zimu žil v izbe s dedom Kuzmom

Na pokraji lesa je kvetov pomenej. Tu je svetlejšie, teplejšie, preto sa už zjavili jahody — zelené, tvrdé guľôčky.

„Ďalej, poďme ďalej,“ trápi Svetlana mamu, „na rúbanisko.“

Rúbanisko je slnku odkryté zo všetkých štyroch strán.

Vysadili tam sosny, ale sú ešte maličké, nerobia nijaký tieň, jahody tu dozrievajú včasnšie.

„Nehovorila som?“ teší sa Svetlana, oberajúc červené jahody. A všetky do vedierka, ani jednu do úst!

„Výborné! Veľké!“ súhlasne prikyvuje mama. „Zjeme ich so šľahačkou.“

Keď vychádzali z lesa, spytuje sa Svetlana:

„Kadiaľ pôjdeme domov? Záhradami alebo ulicou?“

„Záhradami. Tade je to bližšie.“

„Poďme ulicou,“ prosí Svetlana, „nie je to oveľa ďalej.“

Matka i dcéra idú cez dedinu. Z okien vyzerajú ženy i deti.

„Dívajteže sa, aké sú šikovné!“

„Pozrite, jahody dozreli!“

A keby boli šli záhradami? Ktože by sa dozvedel, že Svetlana a jej mama sú šikovné? A všetci by si mysleli, že jahody sú ešte zelené.

Prel. A. KRÁLIKOVÁ

Pastieri

ALEXEJ GLEBOV

Jevdokim je pastier.

V lete, keď sa začnú školské prázdniny, pasie s ním chlapec Loška. Už od apríla, len čo vyženie statok na ledva vyhúknutú zelenú trávičku, začne Jevdokim smútiť za Loškom.

„Ešte dlho budeš nosiť tašku?“ pýta sa ho na ulici a podáva mu dlhý bič s obchytanou rúčkou.

Loška položí aktovku na teplú zem, zohriatu jarným slniečkom, rozvinie bič a zvučne zapráska.

„Dobre!“ teší sa Jevdokim. „A na rúbanisko prileteli strnádky,“ podpičuje Lošku. „Viem o dvoch hniezdach... Za rána spievajú!“

Jevdokim zavrel oči a usmieval sa, akoby počúval spev strnádok.

Ale Loška zdvihol aktovku a voľky-nevoľky sa poberal domov učiť sa úlohy. Vedel, že ak nepostúpi do ďalšej triedy a bude mať čo len reparát, matka ho ani za nič nepustí v lete k Jevdokimovi.

Prel. E. KRUPOVÁ

a Variušou. Kašu zobal rovno z misky a chlieb trhal z ruky. A keď ho odháňali, čvirikal tak zlostne, že sa pod strechou zlietali celé vrabčie krídle.

Na druhý deň Variuša chytila Sidora, zakrútila ho do šatky a zobrala do lesa. Spod snehu trčal už len konček smrekovej vetvičky. Variuša položila Sidora na vetvičku a poprosila ho:

„Pohľadaj. Možno nájdeš!“

Ale Sidor zaškúlil, nedôverčivo pozrel na sneh a uletel z vetvičky do dediny.

Prstienok sa nenašiel.

Dedo Kuzma kašlal čoraz silnejšie. Na konci zimy vyliezol na pec a takmer z nej nezliezal. Variuša mu podávala v krčiazku vodu a pritom tichučko plakala.

„Ja hlupaňa!“ nadávala si. „Keby som nebola stratila prstienok, mohol byť zdravý.“

„S kým si to tam hudieš?“ zastenal dedo Kuzma.

„So Sidorom,“ odvetila Variuša. „Akýsi je neposlušný.“

Jedného rána začali padať zo strechy kvapky. Svietilo slnko a dul teplý vietor.

„Dedo, jar je tu!“ zakričala Variuša do izby.

Čoskoro stmavol v lese sneh. Začalo kopnieť. Kde-tu sa zažltelo lanské lístie. Na kraji posledných závejov zakvitli prvé kvety.

Variuša našla v lese starú smrekovú vetvičku. Tú, čo zastokla do snehu, keď stratila prstienok. Opatrne odhrnula staré lístie, konáre, zhnitý mach. Vtom sa čosi zablyso. Variuša skríkla a čupla si. Prstienok. Ani trochu nezhrdzavel. Navliekla si ho na prostredný prst a rozbehla sa domov.

Už zďaleka zbadala deda Kuzmu. Sedel na priedomí a v ruke držal machorku.

„Zafajčím si, Variuška, zoberiem sekeru, nachystám drevo, potom si zakúrime v piecke a napečieme ražných posúchov,“ povedal dedo.

Variuša sa zasmiala, pohladkala deda po šedivých vlasoch a tíško pre seba povedala:

„Ďakujem ti, prstienok! Vyliečil si mi deda!“

Celý deň nosila Variuša prstienok na prostrednom prste, aby nadhlo zahнала dedovu chorobu. Až večer, keď išla spať, natiahla si ho na prstenník.

Ráno sa zobudila veľmi skoro, obliekla sa a vyšla von. Čo to tak zvoní, akoby niekto kýval zvončekmi.

Variuša sa zohla a spľasla rukami: biele snežienky zvonili, akoby v nich sedeli chrobáci-zvonári a bili labkami po striebornej pavučine.

Na vrcholci borovice päťkrát zaklopal ďateľ. Neďaleko zaspievala vlha. Variuša stála s otvorenými ústami, počúvala, usmievala sa. Ovíalo ju silným, teplým, láskavým vetrom

a čosi popri nej zašuchotalo. Zakývala sa lieska a z jej orechových náušnic zosypal sa žltý peľ. Ktosi neznámy prešiel okolo Variuše, opatrne odhrňajúc konáre. V ústrety mu zakukala kukučka.

„Kto to prešiel?“ pomyslela si Variuša. Vtom sa rozosmiala a celá natešená vbehla do chalupy.

Jar sa rozháňala stále jasnejšie a jasnejšie. V lesoch, na lúkach, v úžľabinách rozkvitlo tisíce kvetov.

Variuša si pomyslela, že by bolo treba navliecť prstienok na ukazovák, aby uzrela biely svet so všetkými jeho čarami. Ale keď pozrela na tie kvety, brezové lístie, jasné nebo a horúce slnko, počúvala spev kohútov, zurkot vody, štebot vtákov nad poľami, nenavliekla si prsteň na ukazovák.

„Ešte stihnem,“ pomyslela si. „Nikde na svete nemôže byť tak krásne ako u nás v Machovom. Veď dedo nie nadarmo hovorí, že naša krajina je ten opravdivý raj a niet inej takej krásy na svete.“

Prel. IVAN JACKANIN

Vyššie než všetci ostatní

MICHAIL PLACKOVSKIJ

Na streche veľkého tehlového domu upevnil človek tenučkú anténu, aby mohol počúvať rádio. Pozrela sa anténa dolu a zapískala tichým hláskom:

„Hej, telegrafný stĺp! Hoci si aj vysoký, ja som vyššie než všetci ostatní!“

Nad strechou práve prelietali biely oblak. Počul tie slová a zasmial sa:

„Cha-cha-cha! Mlč, chvastúnka! Nikto nie je vyššie než ja!“

„Čože ty, oblak! Ja som vyššie než všetci ostatní!“ zahučalo na oblohe lietadlo a zamávalo striebřistými krídlami. Zo zeme vyzeralo ako sotva viditeľná bodka.

Dlho sa ešte medzi sebou hádali anténa, oblak a lietadlo. A zhora na nich hľadalo červenolíce slniečko. Nakoniec nevydržalo a zamiešalo sa do rozhovoru:

„Dost svárov, priatelia! Veď každému je jasné, že ja som vyššie než ktokoľvek na svete!“

„Podľa všetkého si zabudlo na nás, zlaté slniečko!“ zaspievali zborovo zelené hviezdy zďaleka. „My sme vyššie než všetci ostatní v celom vesmíre!“

A človek mlčky počúval tento spor a usmieval sa. Vedel, že ak bude chcieť, dokáže vzlietnuť vyššie, než je tenučká anténa, biely oblak, dokonca než sú zelené hviezdy!

Prel. JÁN STACHO

Šarkan

JAROSLAV VODRÁŽKA

Poznal som starčeka, ktorý krásne rozprával o princeznej so zlatou hviezdou na čele, a tak ju opísal, akoby ju bol na sklo vymaľoval. Keď zas spomenul šarkanisko, vrčal a hučal, z lavice vyskakoval, až mu širák z hlavy padal. A to sa už poslucháči chúlili, tisli k sebe, oči si rukami zakrývali, veď čo keby...

A tento starček, Bronda Rusnák z Heľpy, rozprávkár, akých bolo málo aj za čias, keď sa po dedinách ešte veľa rozprávok rozprávalo, mi raz spomenul, ako sa mu veru vše zastrájali pastieri na obnôcke, že ho budú cez vatru preťahovať, na ohníku opekať, keď im nebude rozprávať. Potom už voľky-nevoľky prižmúril oči, zahľadel sa do čiernej tmy aj do živého ohňa, a zrazu na vlastné oči videl pred sebou šarkana s mocnými krídlami. Aj to vedel starký, v ktorom kraji, pod ktorou skalou sa drak usalašil a sužoval všetkých na širokom-ďalekom okolí. Najkrajšie dievčence uchmatol a napokon si aj na princeznú brúsil zuby.

„Čudné,“ povedia si poniektorí, „čo to len našim praotcom zišlo na um vymyslieť si takú potvoru? Veď nikde na svete nič podobného niet, ani nebolo.“

Niet veru, ale bolo. V dávnych, pradávnych časoch, ešte pred dobou ľadovou, v časoch, keď o ľuďoch nebolo na svete ani chýru, žili nielen šarkany, ale aj iné čudné zvery — praplazy a pravtáky. Potom sa svet zmenil, hory sa rúcali, akoby ich ozrutnou sekerou podťal, vrchy vystúpili pod samú oblohu, zem pukala, otvárali sa hlboké priepasti a more sa prevalilo ta, kde nikdy predtým nebolo. Kde

KRESBA JAROSLAVA VODRÁŽKU

čo bolo, to sa rúcalo, prevažovalo a prepadávalo, až napokon všetko skul mráz. Prišla doba ľadová, a keď sa pomaly aj ona pominula a ozrutné ľadovce sa roztápali, vyrástli na zemi nové rastliny, aj inakšie zvieratá. A vtedy sa ukázal na svete už i pračlovek. Spočiatku to bol dosť bezmocný tvor a len pomaličky sa priučal, čo a ako by mal robiť, aby sa mu ľahšie

žilo. Ako poľovať na zvery a zaodieť sa do ich kože, ako chytať ryby a neskôr aj oheň používať a udržiavať ho. Kde to bolo možné, tam sa človek uchýlil do jaskýň. A práve tam naďabil niekedy na ozrutné kosti čudných zvierat a v rozpukaných bralách videl aj ich skameneliny.

A možno, že vtedy vysoko v horách vydesil pračloveka vtákojašter s papuľou plnou ostrých zubov, s dlhými pazúrami a netopierimi krídlami. Na smrť preľaknutý človek iste nečakal, kým tá obluda zletí a uchytí ho do pazúrov, ale radšej bez seba bežal preč. Keď sa potom neskôršie od skália a trnia dokaličený predsa vrátil domov, rozprával a rozprával;

Pozdrav
Jaroslavovi
Vodrážkovi

RUDO MORIC

Pamätám sa na to, akoby to bolo dnes.

Bola hodina kreslenia na martinskom gymnáziu a pán profesor Vodrážka nám rozdal modely. Ušiel sa mi pstruh dúhovák. Nádherná ryba. Obdivuhodne vyfarbená. A ja, chudák študent, mal som túto štihtlu krásu preniesť na výkres. Chodí pán profesor pomedzi lavice, pozerá, ako si študenti poradia s modelmi. Zastal si aj za mojím chrptom, potom ma vyhnal z lavice a sadol si na moje miesto. Pár ťahmi štetca vyčaril priam živú rybu. Podakoval som sa a na konci hodiny som výkres podpísal a odovzdal. Na druhý deň som ho našiel vyložený na chodbe vo vitríne, kde sa dostávali tie najvydarenejšie „diela“ žiakov. Lenže aj

o jaskyni, kde zazrel šarkana, o tom, ako pluje oheň a z papule mu jedovaté sliny frkajú, aj všeličo iné, tajomné a neslýchané.

Na rozprávanie prapradávneho zablúdilca do dračích skál iste nezabudli ani jeho potomkovia. Aj oni rozprávali svojim potomkom o ukrutných šarkanoch, len tu čosi pridali, tam čosi zabudli, trocha zmenili, ako sa menil aj ich život, až napokon ostala iba rozprávka.

„Za dávnych, pradávnych čias, za deviatimi morami a deviatimi horami žil raz jeden ozrutný šarkan. Mal tri hlavy, a keď sa nasrdil, z nozdier jedovatý dym vypúšťal a z papule mu oheň šľahal...“

Upravila ELENA CHMELOVÁ

napriek maliarskym kvalitám pána profesora Vodrážku kresliť som sa nenaučil.

Napriek tomu Jaroslavovi Vodrážkovi vďačím za veľa. Bol vtedy spolu s profesorom Rudolfom Klačkom priekopníkom slovenskej detskej knihy. V Matici slovenskej vydávali edíciu Dobré slovo. Neraz doniesol profesor Vodrážka na hodinu kreslenia novú knihu v tlačiarskom štádiu a ukazoval nám, ako sa kniha rodí, ako sa sádza text, ako sa pripravujú pre tlač obrázky.

A ešte niečo v tých časoch prežívalo svoj detský vek a profesor Vodrážka bol toho krstným otcom: časopis Slniečko. Pamätám sa na prvé ročníky, ktoré sám ilustroval. Pamätám sa na to, že ešte dnes populárne knižky Smelý zajko a Smelý zajko v Afrike vychádzali ako kreslený seriál na zadnej strane Slniečka.

Majster Vodrážka nielen kreslil, ilustroval, ale aj písal. Piráti, knižka o macovi Mrmláčovi a ďalšie, to sú jeho diela. Humorné, čitateľsky vďačné, a preto vari aj dlho živé.

Hlbokú brázdú vyoral profesor Vodrážka v knižnej tvorbe pre slovenské deti. A ešte stále tvorí, domýšľa svoje ilustračné dielo, hoci mu je práve osemdesiat rokov. Nádherný vek! Mnoho dobrej práce ho naplnilo.

Vážený pán profesor, posielam Vám do Prahy práve prostredníctvom Slniečka srdečný pozdrav a želanie zdravia, tvorivej pohody do ďalších rokov. A k tomuto pozdravu sa pripájajú všetci čitatelia Vašich kníh a Slniečka.

Zakliaty prales na dne morskem

BIBIANA WALLNEROVÁ

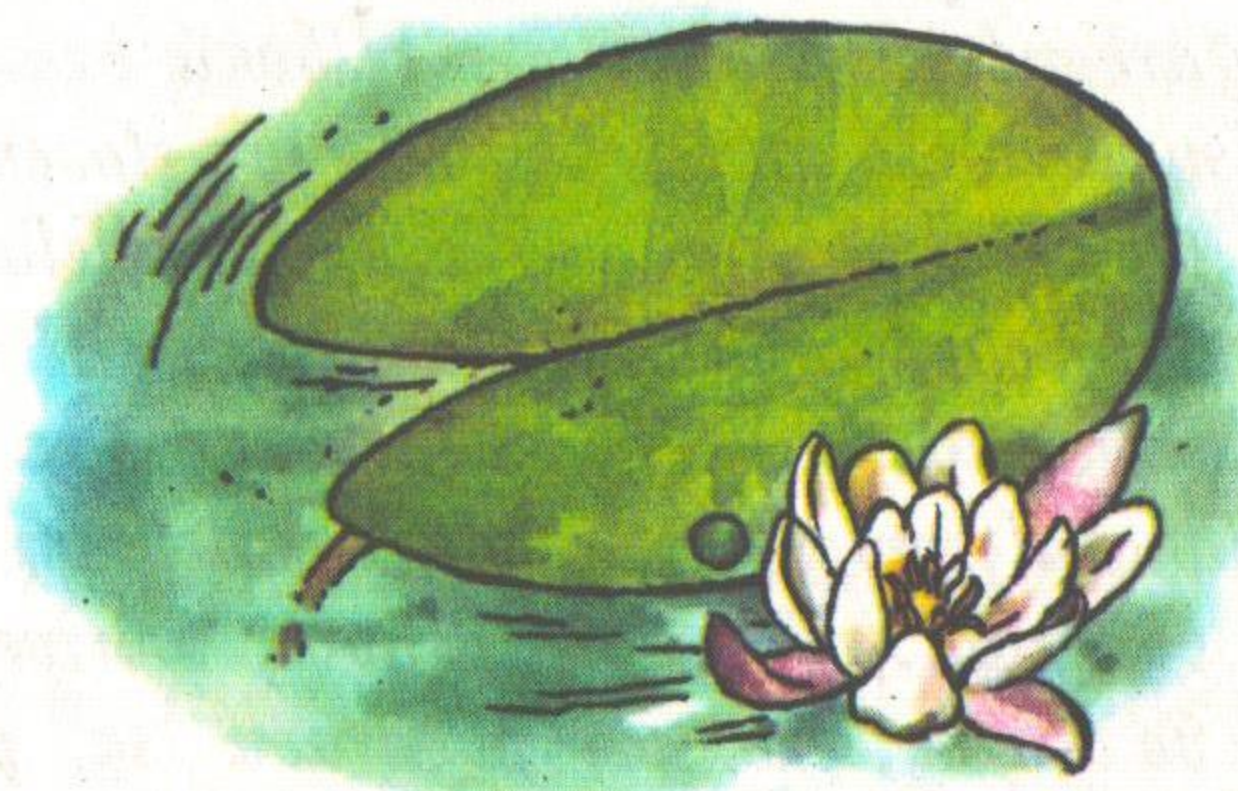
Prečo zakliaty? V okolí sa povráva, že tu sídlil drak a požieral miestne deti. Ľudia nemeškali, pozvali sv. Juraja, ten pricválal v plnej zbroji a draka po rytiersky zabil. Na pamiatku toho sa dedina volá Jur pri Bratislave. Podľa iných povestí to nebol drak, ale krokodíl, a nezabil ho rytier Juraj. Ba ktovie, či ho vôbec niekto zabil. Možno, ak neumrel, žije dodnes.

Vraj šúr je zakliaty, neprináša šťastie — to mi rozprávali aj jurské deti. Jednému sa tam stratili hodinky, druhému brat. Teda hodinky možno stratiť hocikde, ale s tým bratom to už je dačo iné. Lebo to je tá pravá príčina, prečo má šúr takú zakliatu povesť. Z času na čas bez draka a bez krokodílov stratí sa v šúri človek, a iba sám šúr vie, ako sa to

stalo a kde ho pochoval... Preto je šúr zakliaty.

Celkom ináč zmýšľajú o šúri bociany. Lietajú až do Kapského Mesta v Afrike a rozchyrujú po svete, že šúr je krásny, mokrý, plný trstia, je tam prastarý jelšový les a kvalitné žaby.

Jurania sa po všetky časy pokúšali šúr odvodniť a urobiť z neho pole.

Dokonca sa im podarilo jeden rok vypestovať na kúsku dengľavé obilie. Ale na druhý rok z obilného poľa víťazne vyrazila trstina. Prehýbala sa vo vetre a hlásala, že šúr je šúr a šúrom ostane. Lebo šúr je pramočiar, prales, ktorý tu vládne, kvitne a tlie už prinajmenej osemtisíc rokov a nepoddá sa človeku ani rýchlo ani lacno. Nebude z neho obilné pole, ale ostane hniezdiskom divých kačíc a iných vodných vtákov. Budú si tu stavať hniezda v jelšovom pralesi, v húštinách trstiny a krovia poprepletaného lianami a divým chmeľom. Po nociach budú svetielkovať práchnivé kmene búľlavých vrúb. Nuž, taký je to zakliaty prales.

A prečo sme povedali, že na dne morskem? Za dávnych dávien sa stávalo, že sa more prelievalo na

miestach, kde sa dnes piesok sype, a naopak, myši a zajace sa prehánali tam, kde dnes morské ryby vyvalujú okále a ovievajú sa plutvami. To matka Zem niekedy stiahne vrásky na svojej-kamennej tvári, a vtedy sa pohnú hory a vody a vymieňajú si miesta. Geológovia to nazývajú vrásnením a vysvetľujú to pravdaže inak, vedeckejšie. Tak či tak, v tých dávnych dávnych bolo v Bratislave a v Juri more a bolo po celom Maďarsku, ba aj na kúsku Juhoslávie. Jedného dňa, alebo tisícročia, si to Zem rozmyslela, zvrásnila sa, a Panónske more bolo fuč. Keď sa more dalo na odchod, zastali mu pri Jure cestu kopce. Voda nemala kadiaľ odtečť, a preto tu kúsok mora ostal zabudnutý. Krátko potom priťahol zo severu ľadovec a všetko zmrazil. Tomu sa hovorilo doba

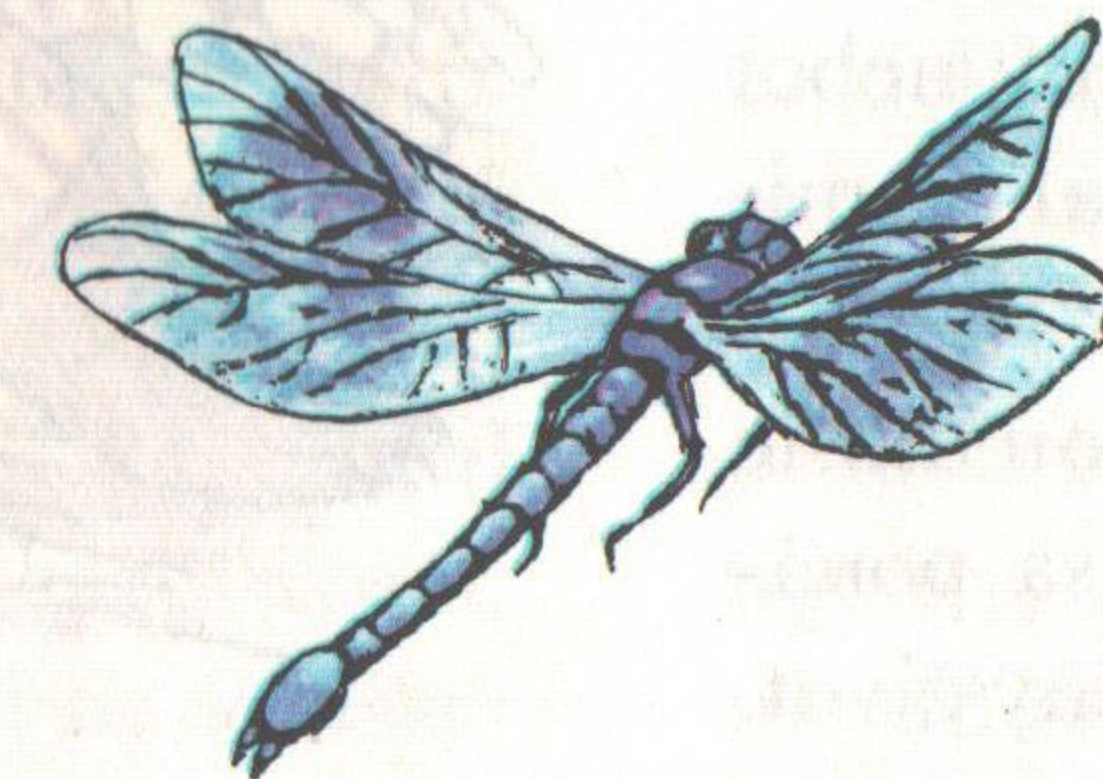
ľadová. Ľadovec vládol, vládol, až dovládol, a jedného dňa sa predsa len roztopili ľady v horách i v dolinách. Do bývalého morského dna sa vovliali horské potoky a rieky. Chceli sa rútiť a valiť a trhať, ale aj im zastali cestu kopce. A tak sa tie vody clivo a bez východiska rozliali po starom prehlbenom morskem dne a tam pomaly presakovali do zeme. Tak vzniklo jazero, v jazere potom narástli lekná a žaburiny, z tých žaburín sa

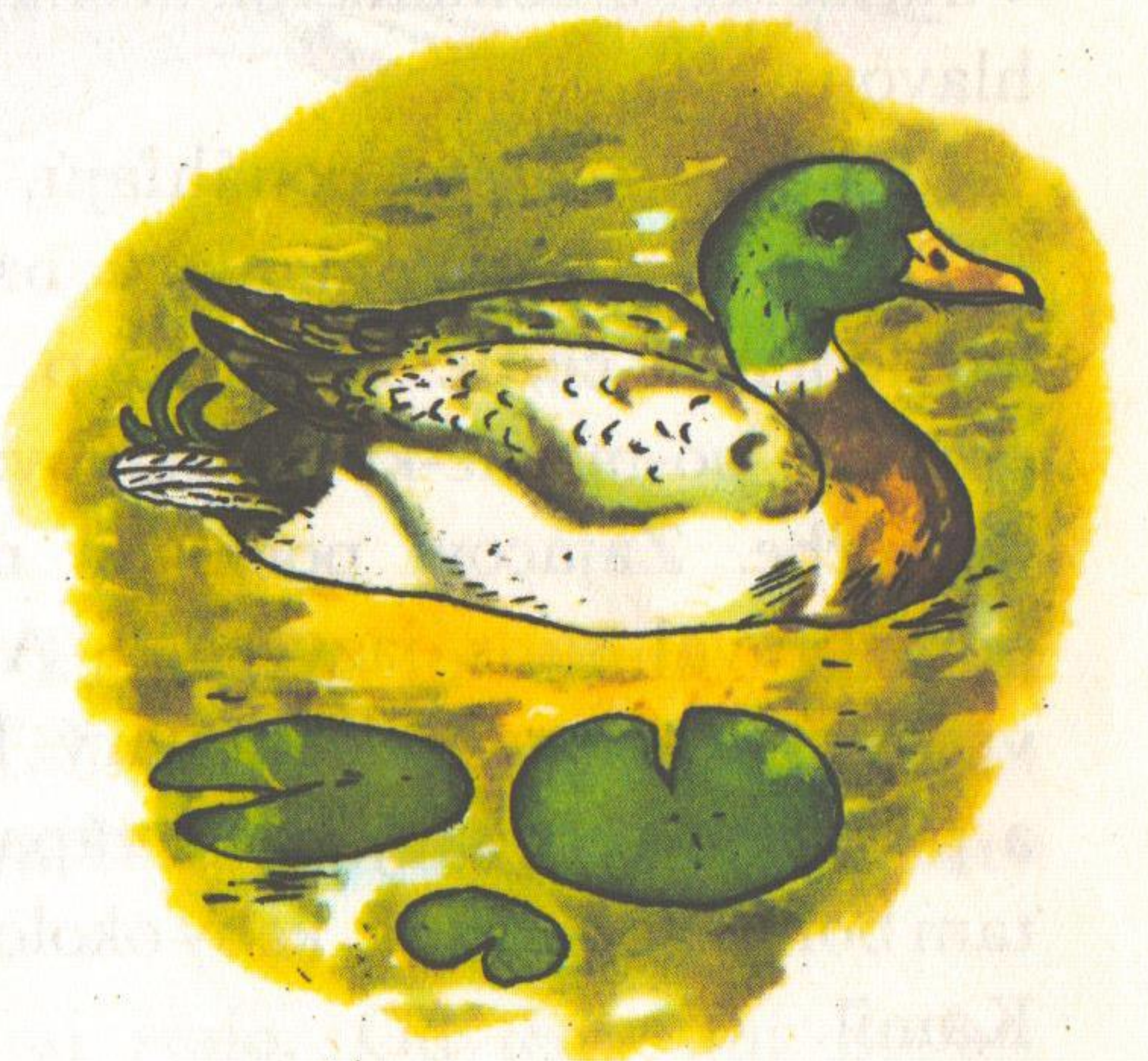
zdvihlo trstie, z trstiny krovie, a napokon sa stratilo jazero v bažine a v jelšovom lese. Z bývalého morského dna je močaristý les a lúka.

V západoslovenskom nárečí sa takého miesto volá „šúr“.

Tak ako sa povodilo morskému dnu v jurskom šúri, stávalo sa aj iným nízko položeným miestam po bývalom mori. Lenže všeličo sa zmenilo. Úpravy vodných tokov, mestá a priehrady zmenili tvár krajiny. Málokde sa nájde prírodný útvar, ktorý si osemtisíc rokov uchoval nepretržitý sled pokolení rastlín a zvierat. Jurský šúr je o to vzácnejší, že si uchoval svoju nezničiteľnú životnosť priamo pod dychom veľkomesta, 20 km od centra Bratislavy. Pre túto svoju húževnatosť a vytrvalosť sa mu dostalo odmeny: v roku 1952 ho naša socialistická vláda vyhlásila za štátnu prírodnú rezerváciu. Vedci si zriadili v šúri výskumnú stanicu a sledujú život vtáctva, hmyzu

i to, ako nazývajú medzi sebou rastliny. V šúri je niekoľko veľmi vzácných živočíchov. Napríklad hraboš severský — pozostatok doby ľadovej, a takisto pozostatok doby poľadovej je istý chrobáčik v našich krajinách taký nevidaný, že nemá ani slovenské meno. Po latinsky sa volá latrobium fenicum, pretože jeho príbuzní žijú prevažne vo Fínsku. Botanici si pochvaľujú zas istú mimoriadne vysokú žihľavu, po mene žihľavu kyjevskú, ktorá vraj až tak veľmi nepáli. Ale zoológovia, ktorí v tej žihľave naháňali svoje chrobáky, priznali, že veru tá žihľava páli celkom dosť. Ja som to radšej neskúšala a neodporúčam to ani vám. Vôbec neodporúča sa chodiť po šúri len tak krížom-krážom, kde človeka oči povedú. Aj vedci si radšej palicou oťukajú miesto, kým naň stúpia, lebo šúr je šúr...

Čo je vlastne jurský šúr? Miesto, kde hľadáme a nachádzame krásu. Život v prapôvodnej podobe, kde môžeme nájsť kus divokej prírody pár krokov od sídlisk a parkovísk. I tí, čo prídu po nás, budú vďační, že sme im zachovali miesto, kde každú jar rozkvitnú kvety, zahniezdia vtáky a zamyslené bublinky budú unikať z bahna a vznášať sa ponad krídla vážok, nad křkaním žiab a nad cigarami rákosia.

Rýchlik a Pomalík

DANIEL HEVIER

Na stanici v Hornom Oriškove mali dva vlaky: jeden Rýchlik a jeden Pomalík. Rýchlik sa stále ponáhľal, veď viete, aké sú rýchliky; pffíííí, len tak preletel cez stanicu, a už ho nebolo. Vrabce, ktoré sa prechádzali pomedzi koľajnice, len-len že stačili ufrknúť. Rýchlik chodieval ako blesk, nemal veľa času obzerať sa po svete.

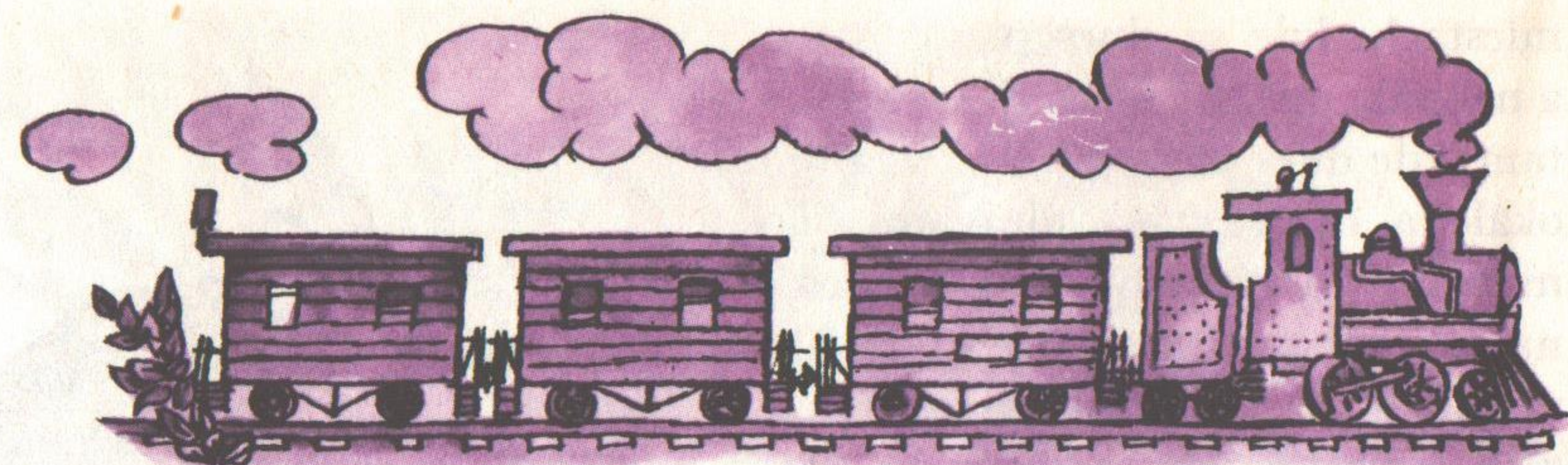
„Kam sa tak ponáhľáš, bratku?“ pýtal sa ho Pomalík. Ale odpovede sa veru nedočkal. Rýchlik iba zahvízdal a o chvíľu sa stratil v diaľke. Nuž Pomalík iba nechápavo pokrútil hlavou:

„Kam sa to všetci ponáhľajú, čo, horí?“

Potom sa aj Pomalík vybral na svoju každodennú cestu. Klop, klop. Chodieval si pomaly, po-ma-lič-ky. Zastavoval sa pri každej vrbe. Zajacovi pochválil nový kožuch, porozprával sa s jazvecom. A keď zbadal vrabce, ktoré sa bili o starý kapec, zastal a pozeral sa na zaujímavý zápas. Možno by tam bol stál do večera, keby okolo nešiel slimák Kamil.

Pomalík zafučal, vypustil kúdol bieleho dymu a pomaly sa pohol. Slimák Kamil bol rád, že má spoločníka, a dal sa s ním do reči. Rozprávali by sa vari tri hodiny, keby nebol Pomalík zrýchľil. Na rozlúčku povedal Kamilovi:

„Vieš, braček, rád by som sa s tebou dlhšie porozprával, ale nemôžem. Musím sa ponáhľať. Vieš, my rušne máme veľmi rušný život. Každý na nás čaká na stanici, a keby som

náhodou prišiel neskoro, ľudia by sa na mňa mohli ľahko nahnevať.“

Ale občania Horného Oriškova sa na Pomalík vôbec nehnevali. Zvykli si na jeho meškanie.

Jedno ráno žiak Štefan Papučka spal dlhšie, ako mal. Keď sa zobudil, zistil, že rýchlik je preč. Čo mal milý Štefan robiť? Musel nastúpiť do Pomalíka. A tak cestuje, cestuje, ale akosi pomaly.

„Poponáhľaj sa trochu,“ volal na Pomalíka, ale ten si len vrnkal pre seba:

„Času dosť, ešte sa zastavíme na kus reči so starým jazvecom.“

Babie leto

TEOFIL MACEJKA

*Babie leto
letí, pláva
vo vánku.
Bielym pásom
omotáva
čakanku.*

*Z výšok zhodí
v šírý obzor
padáky.
Lahučko si
posadajú
do mláky.*

*Tam v šašine
pošantia si
s vetríkom.
Potom zaspia
v suchej tráve
za kríkom.*

Pomalík zastal pred brlohom a zatrúbil. Keď z brlohu nik nevychádzal, povedal:

„Ešte asi spí. Počkal by som, kým sa zobudí, ale keď sa musíme ponáhľať, nuž, plnou parou vpred!“

Pomalík sa znovu pomaličky pohol, ale to už Papučka v ňom nesedel. Rozhodol sa, že do školy pôjde radšej peši. Takto by nedošiel ani do večera! No do školy prišiel aj tak neskoro. Školník už dávno zamkol bránu, niektorým žiakom sa pomaly končilo vyučovanie. Keď zazrel chudáka Papučku riaditeľ školy, hneď vedel, čo sa stalo. Pohrozil mu ukazovák, a keď žiaci vyšli zo školy, zbadali na školskej bráne veľký plagát:

Obláčiky

RUDOLF DOBIÁŠ

*Nesie vietor vo vrecku,
baránka a ovečku.
Ovečka je pokojná, baránok sa mece.
Nestačí ti vrecko naň?
Kúp si radšej vreco!*

*Kam ich nesieš? Na pašu?
Na nebi sa napasú?
Baránok má rohy.
Drcne do oblohy.*

*Baran, baran, buc!
Kľat sa odnauč!.*

Tajfún a Rozviedčici

JOZEF REPKO

Všetko sa začalo v piatok popoludní. Na druhý deň sa štvrtáci mali stať pioniermi a členmi oddielu Rozviedčici.

„Problém je s prijatím Joža Šturca,“ povedal som.

V triede nastalo ticho. Jožo Šturco, Tajfún, preglgol.

Tajfún má tak ďaleko k pionierovi, ako Eskimák pešo do rovníkovej Afriky. Prezývku získal v druhej triede, keď vymyslel súťaž „Presné očko“. Na sídlisku nezostala celá ani jedna lampa. Inokedy si zasa zaumienil hrať futbal na šalátových hriadkach školskej záhrady.

Zdalo sa, že neskôr zmúdreľ. Ale včera sa Tóno Eliáš sťažoval, že karbonátok v jedálni je menší než päťkorunáčka.

Ktovie, akým činom Tajfún získal pištoľ, starú, dvestoročnú, a vošiel do kuchyne, kde je vstup prísne zakázaný.

„Upozorňujem,“ povedal kuchárkam, „že karbonátky musia byť aspoň ako moja dlaň! Ináč za seba neručím.“

Tetušky skoro popadali do mdlôb. A Tajfún sa neskôr daromne bránil, že nespravodlivosť treba riešiť po jánošíkovsky. Možno raz budú o Tajfúnovi skladať balady, no tentoraz to s ním dobre nevyzerá.

„Čo na to budúci oddiel?“ pokračoval som.

Tajfún sa rozhodol sám. Zdvihol sa z lavice, odstrčil najlepšieho priateľa Tóna, stačil kolenom

drgnúť Petru, a už bol vo dverách. Predtým si ma ešte opovržlivo premeral.

Myslí si, že si to môže dovoliť. Som jeho vlastný brat.

V sobotu sa štvrtáci stali Rozviedčikmi a ja ich vedúcim. Ale niečo ma znepokojovalo. Keď sme kráčali do kultúrneho domu, zazrel som Tajfúna mihnúť sa na konci ulice. Večer prehodil ponad plece:

„Aké to tam bolo?“

„Obstojné,“ vravím. „Mohol si prísť.“

Pehavú tvár stiahol do grimasy.

„Stačilo mi vidieť vás pochodovať po ulici. Ako črieda prasiat.“

Zahĺbil som sa do logaritmov, no Tajfúnova poznámka nie a nie vypariť sa mi z hlavy.

„Chystáte sa vraj do lesa.“

„Len čo si zopakujeme zásady táborenia,“ odvetil som a začervenal som sa, pretože o táboreni som toho veľa nevedel.

„Otec tvrdí, že opakovanie je matkou múdrosti,“ uškrnul sa. „Ja sa do lesa môžem vybrať skôr.“

Na druhý deň sa vrátil premočený ako vydra, zato s novinkami. Na rieke, ktorá preteká horou, žijú bobry.

Človeka nemôže tešiť, ak vlastný brat má na pionierske schôdzky zakázaný prístup. Večer čo večer sedí za stolom, ostrú bradu si podopiera dlaňami a civie. Civie ako nepriateľ.

Pokúsil som sa o tom hovoriť na oddielovej schôdzke.

„Súduh vedúci,“ utrápene sa zaošival Tóno Eliáš, „radšej o tom nehovorme.“

„Kritizuje,“ dodala Petra.

„Akí sme to vraj Rozviedčici,“ spustil Robino, jednotkár a maznáčik, no dobrý ani kus chleba, „ak nerobíme rozviedčickú činnosť? Mali sme sa vraj volať Žabiaci, pretože sedíme ako ropuchy pod lopúchom a kvákame.“

„Nedá sa nič robiť, musíme si vytýčiť cieľ,“ uznal som. Návrhy sa nesypali ako ľadovec

z oblohy. To nie. Napokon si však Mišo Trúsik spomenul, že neďaleko nášho mestečka bojoval partizánsky oddiel.

Úloha číslo jedna: Nájsť miesto partizánskeho tábora.

„Lesom preteká rieka, v ktorej sú tie bobry,“ potešili sa Rozviedčici. V toľkom nadšení úplne zanikol môj návrh na úvahu, či Tajfún už vlastne nepatrí medzi nás.

Doma premýšľam, ako si brata navradiť na sobotňajší výlet. Vtom v hale zazvoní telefón, a len čo zdvihnem slúchadlo, hneď mi je jasné, že na druhom konci drôtu je vari celé zhromaždenie. Delegácia rozviedčikov ohlasuje svoj príchod.

„Teraz, za tmy?“ pokúsil som sa daromne namietat.

Tajfúna už nebolo. Vycítil, že mu pôjde o kožu.

Prišiel výbor oddielu: Robino, Petra, Soňa a Tóno Eliáš.

„S Tajfúnom sa to už nedá vydržať, súduh vedúci,“ začal Tóno. „Zmlátil Soňu a vysmieval sa oddielu.“

V chladnom marcovom večere mi začalo byť horúco. Naveľa som sa dozvedel, čo sa dnes stalo cez veľkú prestávku. Tajfún sa ponevierať okolo koša, do ktorého Soňa hodila nenahryznutú žemľu. Žemľu s poriadnou vrstvou masla a šunky.

„Nevieš,“ rozkričal sa Tajfún, „že na svete hladuje milión ľudí, možno aj viac?! Negramotná!“

A skôr než mohla Soňa niečo vysvetliť, už jej pchal nos do koša.

„Ihneď to zješ, i keby si mala vážiť sto kí! V Afrike by si decká oblizovali prsty.“

Soňa sa spamätala a odvrkla mu, aby sa nestaral do malých Afričanov, lenže tým len priliala olej do ohňa. Tajfún jej rozcuchal účes a potom celej triede povedal: „Ste kapitalisti, a nie pionieri! S vami mať niečo spoločné, radšej si budem hvizdať na prstoch.“

Očitý svedok Soňa urazene špúlila pery. „Možno s tou žemľou mal Tajfún pravdu,“ zamyslel sa Robino, „ale prečo pre preberačnú Soňu uráža Rozviedčikov?“

Najmúdrejšie bude, pomyslel som si, ak sa stanem vedúcim iného oddielu.

„To myslíš vážne?“ spýtal sa Tajfún prevzape-
ne, keď som spomenul svoj úmysel.

„Kvôli tebe, braček.“

„Za vedúcu dostanú slečinku, s ktorou budú iba
drepieť v triede.“

V sobotu vyšiel oddiel do lesa. Partizánsky tábor
sme čoskoro našli. Otvory do zemľaniek ani po
tolkých rokoch nestačili zarásť trávou. Kresliar
kroniky si s potešením pripravoval farebné ceruz-
ky. Hneď sa aj pustil do práce. Potom padol návrh:
pozrieť sa zatiaľ na bobry!

Rieka, ako tvrdil Tajfún, mala byť bydliskom
bobrej rodiny. Ale hoci sme prešli niekoľko
kilometrov, nespozorovali sme ani len ohryzenú
halúzku. Slnce už stálo vysoko, keď sme sa vracali
po Petra.

Prvé, čo som spozoroval, bol čudný uzlík pri
vchode do najväčšej zemľanky. Uzlík sa pokúšal
vstať a upútať na seba pozornosť. Skúste sa však
postaviť, ak ste poviazaný ako staroegyptská
múmia a okrem toho v ústach máte poriadny
chumáč trávy!

Pomocou vreckových nožíkov sme oslobodili
nešťastného kresliara od námorníckych uzlov.
Sotva povypľúval zvyšky trávy, vyrozprával, ako
sa na neho vrhli desiati maskovaní banditi
a zviazali ho. Medzi zločincami spoznal aj štúplu
Tajfúnovu postavu.

„Vidíte, súdruh vedúci,“ vyčítavo povedal
Mišo Trúsik.

„Bude mať trojku zo správania, ak to oznámime
súдруžke učiteľke,“ vyhlásila Petra.

„Ešte je aj drzý,“ skríkol Tóno. Na vetvičke
najbližšie rastúceho javora sa beľal vytrhnutý list
z náčrtníka:

**ROZVIEDČICI NENECHÁVAJÚ PRIATE-
LA SAMOTNÉHO!**

Domov sa vracalo dvadsaťdva klokotajúcich
sopiek.

No, braček, tentoraz ti to vytmavím, rozhodol
som sa. A doma ho hneď za šticu:

„Chuligánčič, čo?“

„A vy? Na prieskume zabúdate na zabezpečenie.
Nečítaš knihy a nepozeraš filmy?“

„Kto boli tí desiati?“

„Phi! Vraj desiati! Boli sme traja.“

„Nikdy nebudeš pionierom.“

Zdlhavo na mňa pozrel, sklonil hlavu a mlčal.
No pokoj nedal ani neskôr. Ale vyhútali sme naňho
spôsob.

„Nesmieme mu zavdať príčinu,“ navrhol Robi-
no, keď sa opäť pretrhlo vrece so sťažnosťami na
Tajfúna. Na večného raňajšieho oneskorencu zložil
básničku, ako pionier Rozviedčik zmeškal boj
s nepriateľom, Táňu nakreslil, ako si s prázdny-
mi rukami poskakuje vedľa mamy, ktorá nesie plné
sieťovky.

„Skrátka, musíme sa správať vzorne,“ vysvetľu-
je Robino.

Tak sa stalo, že sa oddiel stával vzorným.
Kdekoľvek z učiteľov krútil hlavou. A Tajfún ju
navidomoči spúšťal.

Týždeň pred koncom školského roka som
postával pri obloku a pozeral na ulicu. K nášmu
domu sa opäť rúti delegácia Rozviedčikov. Každý
ako červené svetlo semafora. Keď vstúpili do izby,
vošla aj mama.

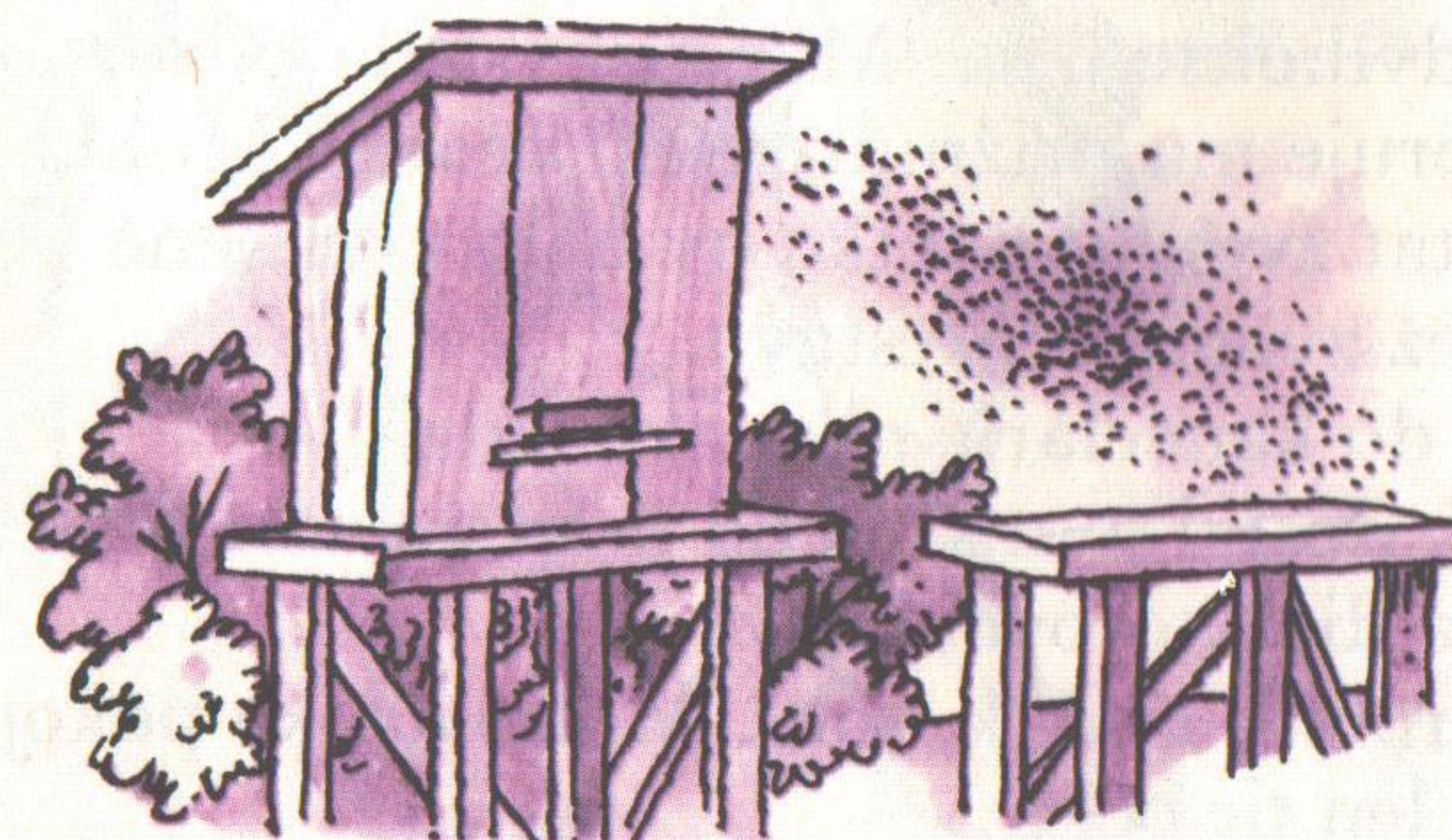
„Čo zasa vykonal? A kde vôbec je?“

„V nemocnici!“ vyhrkla Petra.

Mama sa zatackala. Ešteže sa Tóno dostal
k reči:

„Je živý!“

V školskej záhrade stojí sedem úľov — pýcha
včelárskeho krúžku. Neradno sa okolo nich pone-
vierať, bodavý hmyz je nedôverčivý.

Zhodou okolností boli Rozviedčici v záhrade.
Nedaleko sa obšmietal Tajfún. Kopal do kameňov
a jedným okom škúľil na spolužiakov.

Vtedy sa pri plôtiku záhrady zastavili traja
chalani, už odrastení z nohavíc povinnej školskej
dochádzky. Potom preskočili plot. Vzápätí prevrh-
li prvý úľ.

„Z ničoho nič?“ pýtam sa neveriaco.

„O chvíľu zasa druhý.“

„Nuž a vy ste sa nečinne prizerali, Rozviedči-
ci?“

„S takými je ťažko,“ ohradí sa Robino. „Kričali
sme, to dá rozum, aj Tóno utekal po súdruha
školníka.“

Chuligáni prevrhli aj tretí úľ. Kto vie, že včely
takto odletia a nikdy sa už nevrátia, dokáže si
predstaviť, aká pohroma hrozila.

Zasiahol Tajfún.

Pustil sa do bitky s tromi, o hlavu väčšími,
svalnatými.

„Ten sa teda oháňal, pánafera, hotový tajfún.
Štvrtý úľ už nechali na pokoji. Nedostali sa
k nemu.“

„A môj Jožko?“ preberá sa mama k životu.

„Má päť stehov na obočí,“ jachce Soňa. „Ale
keď mu to zašivali, nepovedal ani c.“

Zrazu som hrdý na toho výmyselníka. Hoci
nenosí pioniersku šatku.

Vlastne, už ju nosí. Na skupinovej schôdzi mu ju
zaviazal bývalý partizán, jeden z tých, ktorí
bojovali v našom lese. Potriasal Tajfúnovi rukou
a rozprával sa s ním ako rovný s rovným. No keď
hovorila skupinová vedúca, bolo vidieť, že Tajfú-
novi je to nepríjemné. Pri potlesku by sa bol
najradšej prepadol pod zem. Aspoň tak hovoril,
keď som uznal za potrebné pochváliť ho.

„Nebud' ťuťu, bola to normálka,“ odvrkol.

Úplný nevychovanec!

Mona

RUDO MORIC

„Keď si obzriete zvieratá, prídte ku mne na kávu,“ pozval ma riaditeľ, keď ma zastihol pri vstupnej bráne zoologickej záhrady.

„Dobre, rád prídem. Zase máte dajaké prekvapenie?“ pýtam sa ho s úsmevom.

„Ale nie, iba tak na kus reči.“

A tak som šiel.

Zaklopem — nič. Otvorím tapetované dvere a nakuknem. Kancelária prázdna.

Iste dakde odbehol, počkám, kým sa vráti, pomyslel som si a zamierim ku kreslu.

Vtom sa spod stola vytiahne zver. Nie pes ani mačka. Na prvý pohľad poznávam: mladá levica. Ešte mláďa, lež kus je to akurátny. V prvej chvíli mi zamrzla krv v žilách. Obzrel som sa na dvere. Prečo som ich len zavrel za sebou! Potom mi však prišlo na um, že je to Mona. Pravdaže Mona, a o tej som už počul veľmi veľa. Ako celkom maličká ušla zo zoologickej záhrady, našli ju vari na tretí deň skrehnutú pod akousi šopou na neďalekom dvore. Písali o tom v novinách, bol z toho poriadny poplach. A potom sa často hovorilo o tom, že s Monou chodia na prechádzky, Mona to a Mona ono. Stala sa hrdinkou detí.

A teraz stojím proti nej zoči-voči. Vlastne ja sedím a nie mi je najlepšie, a ona, Mona, stojí pri stole, šibe chvostom a blýska na mňa okáľ-

mi. Ba aj papuľu naširoko otvorila a vycerila trháky. Nevedno, či sa jej zívlo, alebo dostala chuť na mňa.

Čo teraz?

Nič, len ticho seď, upokojujem sa. Zviera je múdre, medzi ľuďmi zvyknuté, ináč by bola v klietke, a nie tu.

Mona ešte raz vycerila zuby, potom sa zvrtila a vyskočila na direktorský stôl. Tu si ľahla, hlavu položila na predné laby — a tak hľadá na mňa, oči zo mňa nespúšťa.

„Ako sa máš, Mona?“ prihováram sa jej, len aby v miestnosti nebolo také otupné ticho.

Zastrihala ušami, šibla chvostom, až to na stolovej doske zazvonilo, a len hľadá na mňa zelenkavými lampášmi.

Nemusel by ten riaditeľ vystrájať takéto žarty, hútam v duchu. Pozve na kávičku — a nechá človeka samého s takýmto čertom.

Mona prižmuruje oči, akoby sa jej chcelo spať.

To by bolo dobre, keby zdriemla. Tak by sa pri nej dalo vydržať. A ten riaditeľ by už veru mohol prísť!

Odrazu ostro zazvonil telefón. Mona sa strhla, lebo zvuk sa ozval rovno pri jej uchu. Opovržlivo sa pozrela na zvoniaci telefónny prístroj, vycerila naň zuby, oblizla ho jazykom — a potom sa upokojila.

A telefón vyzváňa ako divý.

Ak je dakto blízko, musí počuť a musí vojsť.

Ale nič, akoby naokolo nebolo nikoho.

A ten vytrvalec na druhom konci drôtu len zvoní a zvoní.

Čo spraviť? Ísť k telefónu, alebo nejst?

Ale čo, nechám to tak.

Ale mi to nedalo. Čo ak je to dačo dôležité? Pre nič za nič by tak dlho nevyzváňal.

Zdvihol som sa. Mona zbystrila pozornosť. Pozoruje ma prižmúrenými očami. Mohlo by prestať zvoniť a všetko by bolo vyriešené.

Lež zvoniť neprestáva.

A do kancelárie nik nevchádza.

Ej, dostal som sa ja do peknej kaše! Bolo mi treba direktorovej kávy!

Urobím krok k stolu. Mona naoko pokojne leží, len tie oči!

Urobím druhý krok, zase nič, iba ticho, no o to výstražnejšie zavrčala.

A telefón sa ide rozdrapiť.

Čo sa dá robiť, musím k nemu ísť a opýtať sa, čo chce ten na druhom konci.

Dodal som si odvahy a vykročím k stolu. Mona len leží a ticho vrčí. Ako veľikánska mačka. Načiahnem ruku za slúchadlom, lež zodvihnúť som ho nestačil. Mona mi pricapila labou ruku na prístroj. A pritom zavrčala tak hrozne, že mi studený pot vyrazil na čelo.

Čo teraz? Jejdanenko, čo teraz? Pohnem rukou, zatne mi pazúry do nej. A tie pazúriská sú veru poriadne. Aj ostré musia byť. A tak som len stál, rukou nehýbal, aj dych som zatajoval — a telefón vyzváňal.

Nikdy ja už, direktorko, nevčkročím do tejto miestnosti. Kašlem na tvoju kávičku, keď si ma takto dobehol. Čo dobehol, do nešťastia priviedol.

Vtom sa dvere otvorili a do kancelárie vbehlo dievčatko. Malé, nohaté, vrkočaté

dievčatko. Keď sa zasmialo, vidím, je štrbavé. Predný zúbok mu chýba.

Beží dievčatko rovno k stolu a kričí: „Ty moja Mona!“

A Mona si prestala všímať moju ruku, ba celý som pre ňu prestal jestvovať. Zodvihla sa a skočila zo stola na dlážku. A rovno k dievčatku. Dievčatko objalo Monu a Mona sa privinula k dievčatku. Teraz už to nie je strašný zver, lež prítulná obrovská mačka. Aj pradie ako mačka, celkom tak.

Už je tu aj riaditeľ.

„Vy ste už tu?“ privítal ma milo prekvapený. „Skočil som tuto po Danušu, aby sa mala Mona s kým hrať. Ustavične ma otravovala, nemohol som pracovať.“

„Zvoní vám telefón,“ vravím.

„Ach, to nič, ten často vyzváňa,“ usmial sa riaditeľ a zodvihol slúchadlo.

„Chvíľu počúva, potom do mušle vraví:

„Dobre sa má, rastie ako z vody. Áno, zajtra s ňou pôjdu na prechádzku, áno, okolo zoo, môžeš ju vidieť.“

A zložil.

„Sadnite si,“ núka ma. A potom vysvetľuje obsah telefonického rozhovoru: „Akési dievča sa pýta, ako sa má Mona a či ju môže vidieť. Takýchto otázok máme cez telefón celé hory.“

To teda bol naozaj dôležitý rozhovor! A preň som skoro prišiel o ruku.

„No veď si sadnite, hneď bude kávička,“ núka ma riaditeľ. „Ako sa vám páči naša Mona?“

Hľadím na levicu, ako sa krbáľa s vrkočatou Danušou po koberci. Ako jemnučko ju oblápa labami, ako zľahka jej chytá rúčku do papule.

„Páči sa mi,“ vravím. A po chvíli dodávam: „Ale ku mne nebola taká nežná, potvora, krv mi mrzla v žilách.“

Riaditeľ sa schuti zasmial.

„Ale veď vám hlavu neodhryzla, celý ste. Len sa na ňu pozrite, na to nádherné, veľikánske mača.“

Doniesli dve šálky pariacej sa kávy.

Chlipol som si. Dobrá káva! Škoda, že je prvá a posledná, Aspoň kým bude mať riaditeľ takéto prekvapenia, naisto posledná!

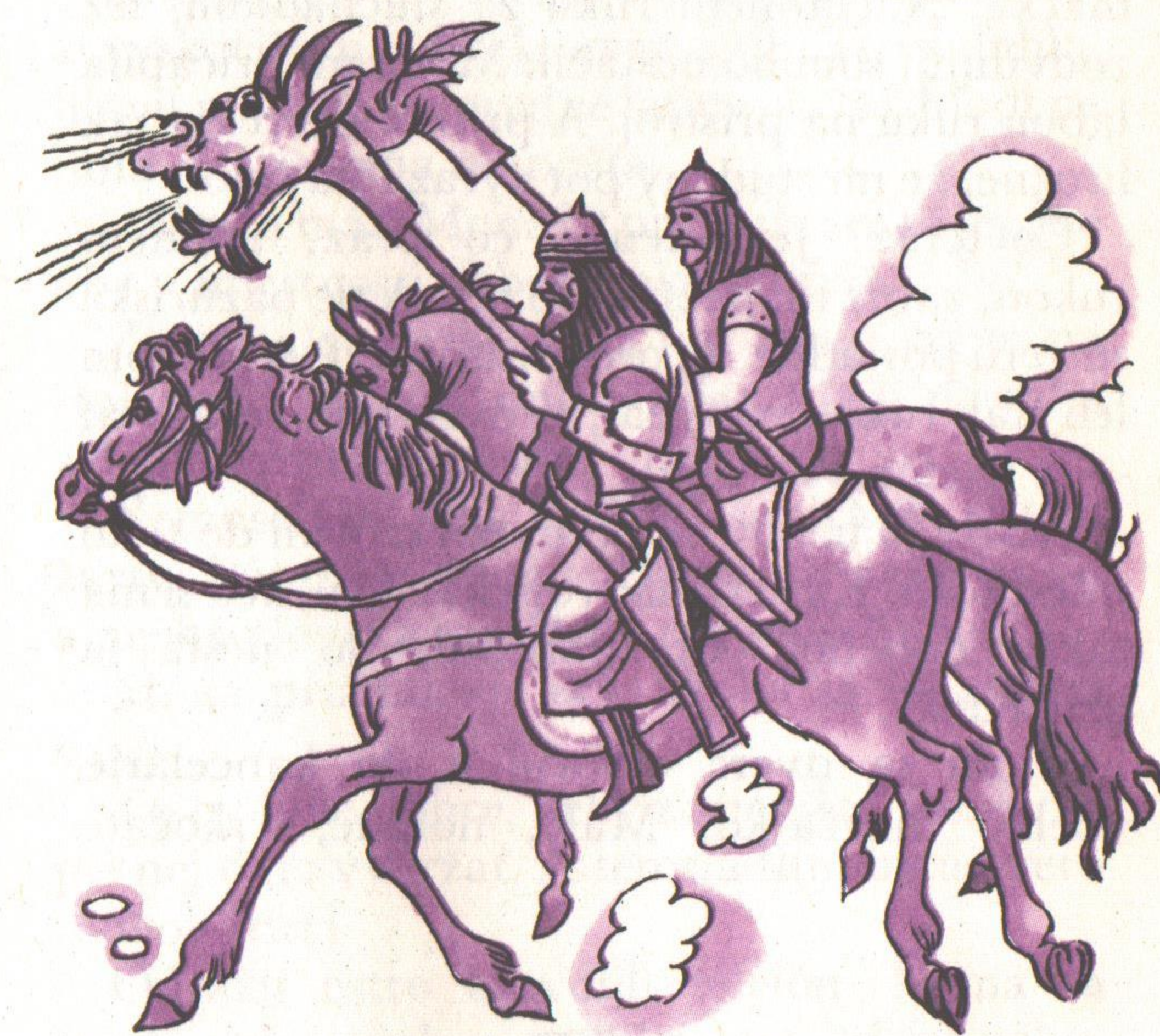

Šípy letiaceho ohňa

Málokto vie, že dnes existuje veda, ktorá si všima „vynálezy“ prírody. Volá sa bionika. Už zistila, prečo a ako napríklad had „vidí“ živú myš alebo žabu aj v najhustejšej tme. Našla „kompas“, podľa ktorého sa riadia sťahovavé vtáky, objasnila mnohé prírodné „vynálezy“, ktoré sa už používajú pre dobro človeka. Lenže v čase, o ktorom je reč, bionika neexistovala. Keď rybári ulovili v mori rúrkovité mäkkýše, nemohli si všimnúť, akým spôsobom sa tento živočích pohybuje, lebo jeho pohybové „zariadenie“ je uspôsobené na vodu. Vodu rýchlo nasáva a rýchlo vystrekuje, a tak sa pohybuje vpred. Celkom tak, ako keď vypustíme z ruky nafúkaný balónik. To je princíp raketového pohybu.

Nevedno, akô ľudia prišli na tento princíp. Zrejme tak ako na mnohé iné: náhodou. Vieme však, že ho poznali a využili už dávno. Najprv v Číne. Prvé rakety nazval FE-EE-HO-TSIANG, čo v doslovnom preklade značí „šípy letiaceho ohňa“. Čínski vojaci totiž priväzovali rakety na šípy a hromadne ich odpaľovali proti nepriateľovi. Dolet prvých rakiet z bambusu nebol veľký, ale ich hrmot, syčanie a ohnivý chvost bol neraz účinnejší ako trojhranné hroty šípov. Podľa legiend poznali vraj Číňania rakety už pred štyrmi tisícročiami. Keď mongolské vojská v 13. storočí obliehali Peking, zasypávali mesto aj raketami. Obrancovia zas na útočníkov zhadzovali TCHIN-TIEN-LI — „strely burácajúceho ohňa“.

Európa sa s raketami oboznámila práve prostredníctvom Mongolov, vtedy nazývaných Tatarmi. Ich „dračí jazdci“ napadli v roku 1241 poľské mesto Lehnica. Valili sa naň ako strašný príval, na kopijach mali rozmanité príšery, z papúľ a očí drakov a hadov syčali plamene. Poľskí rytieri nemali o raketách ani potuchy, a tak sa vydesili, že zabudli na svoju česť a vladárovo slávu. Jednoducho ušli a Mongoli vtiahli do mesta bez boja. Mohli by sme povedať, že toto bola severná cesta, ktorou rakety prišli do Európy. Druhá, južná, sa kryla s prastarou, tzv. hodvábnou cestou, ktorá sa začínala v Číne a končila sa v južnej časti nášho

kontinentu. Nevieme presne, kedy sa rakety dostali do Benátok, vieme však, že Benátska republika dlho a tajne vyrábala ROCCHETTY, čiže trúbky, a odvtedy Európa pozná — rakety.

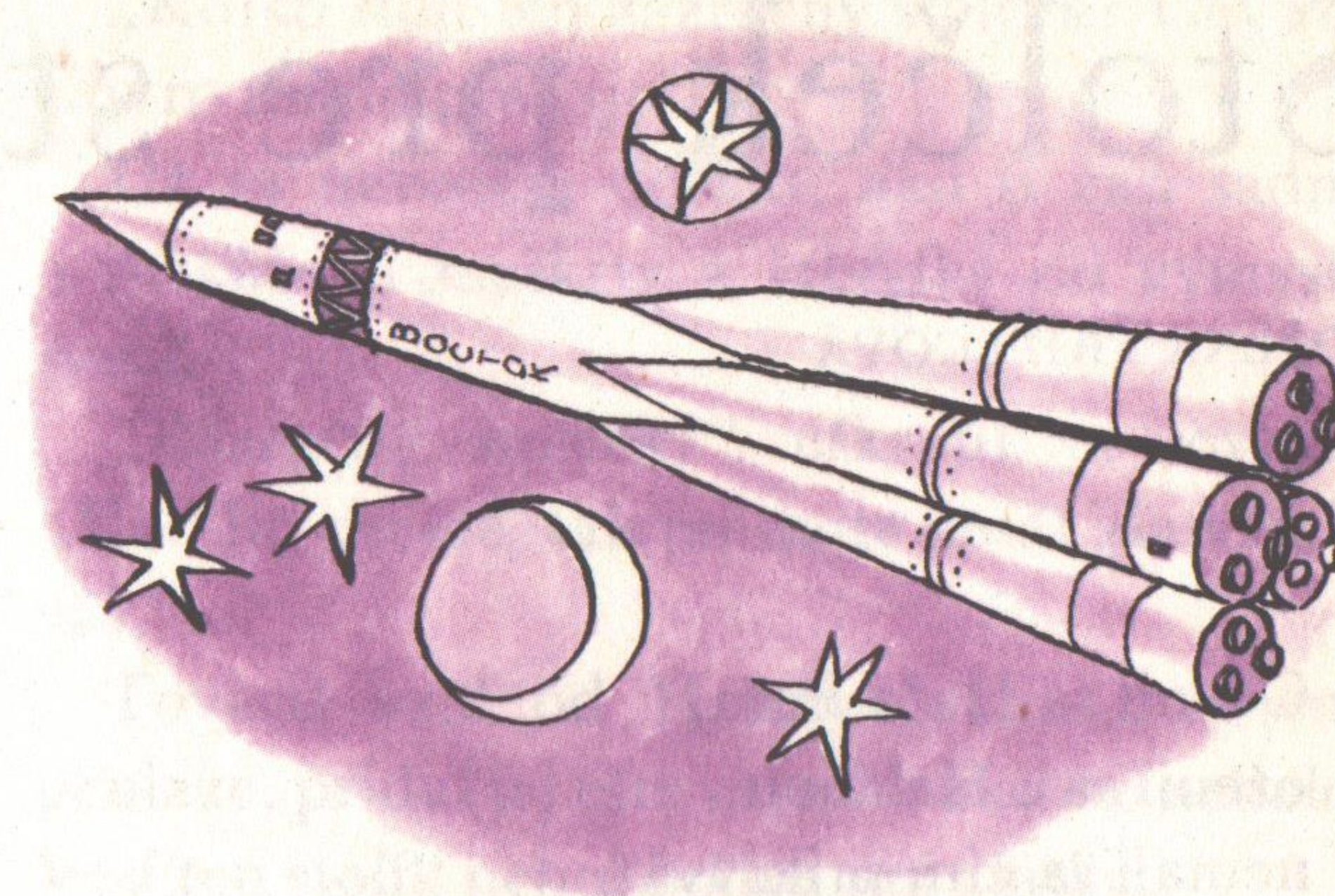
Aj v Európe rakety najprv využívali vojaci. Historik Muratori poznamenáva, že v bitke o ostrov Cros v roku 1379 nezmohla osobná statočnosť, ale — rakety. Inžinier Eichstett opisuje vo svojej knihe začiatkom 15. storočia už rozmanité druhy rakiet, dokonca aj rakety navádzané na cieľ po napätých šnúrach.

Tvorcovia i používatelia rakiet v tom čase ešte nemohli tušiť, že rakety prídu raz aj k inej sláve ako vojenskej, že ony sú, či budú tými krídlami, na ktorých človek premôže nesmierne mocnú silu zeme — gravitáciu. Ľudia sa začínajú na rakety dívať nielen očami vojakov. Čínsky mandarín Wan Hua zhotovil v roku 1500 bambusovú konštrukciu, ktorú môžeme pokladať za prvé raketové lietadlo. Upevnil na ňu 46 rakiet. Zašibali ohnivé jazyky, prudko vymrštili bambusovú konštrukciu dopre-

du, no odvážny muž skončil v ohni podobne ako bájnny Faetón, ktorého Zeus plamenným bleskom zrazil na zem. V starých ruských letopisoch sa spomína, že istý pisár „zmajstroval preveľkú guľu, odporným páchnúcim dymom ju naplnil a nečistá sila ho hodila ponad brezu a udrela ním o zvonicu“. Pisárovo meno nepoznáme, no meno puškára, tvorca „gúľ, ktoré behajú a horia“, sa uchovalo. Bol to Onisim Michajlov. Podobných príkladov by sme našli veľa v Rusku, Taliansku, arabských krajinách aj inde. No osobitný raketový ústav bol jediný. Založil ho v Rusku roku 1680 cár Peter I. Pochopil význam rakiet, ako prvý zaviedol v roku 1717 signálne rakety, ktoré sa bezo zmeny používali vyše pol druhu storočia.

Dolet rakiet sa ustavične zvyšoval. V roku 1766 dopadali na vzdialenosť 600 metrov. V roku 1815 na tri kilometre. V roku 1909 na päť kilometrov. Francúzi v prvej svetovej vojne nasadzujú prvý raz rakety proti vzducholodiam — podarilo sa im zasiahnuť nemeckú vzducholod L7 — 77. Do raketovej kroniky pribúda aj ďalšie prvenstvo — nemecký letec R. Nebel je prvý letec, ktorý zostrelil raketou lietadlo. V poslednom roku prvej svetovej vojny dokončuje nemecký raketový odborník profesor Oberth projekt rakety, ktorá by na cieľ v Anglicku dopravila tonu ničivej nálože.

Ale iný profesor sníva inak. Volá sa Ciolkovskij.

Po rokoch úvah a práce prichádza k presvedčeniu, že iba raketa na tekuté palivo má šance prekonať gravitáciu, že iba na takejto rakete môže človek vykročiť do vesmíru.

K tomuto cieľu je ešte ďaleko, preďaleko. Vážnym krokom k nemu je založenie Spoločnosti pre výskum medziplanetárnych ciest. Stalo sa tak v roku 1924 nedlho po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii, po založení prvého socialistického štátu sveta.

Ešte musí uplynúť celých tridsať rokov, kým v kozmickom priestore zapípa prvá lastovička kozmického veku — sputnik.

Zub a hlúb

JÁN TURAN

*Nešiel zajko na kapustu,
sekal parádu.
Potom našiel iba pustú
zimnú záhradu.*

*A v nej štyri tvrdé hlúby
ani cencúle.
„Fuj, zas vylomím si zuby
ako minule!“*

*Zajko, ty si spadol z hlúba,
čo tam jeden zub!
Tí najtvrdší chlapi lúbia
z kapusty len hlúb!*

Kozmonaut

*Ivan chce byť kozmonaut,
len po vonku lieta.
Pozná značky všetkých áut,
sníva o raketách.*

*Že dnes letí do kozmu,
každému sa chváli.
Zuzanka, ty pohroz mu,
veď je ešte malý!*

Stolček pre strýca

BOŽENA TRILECOVÁ

Oženil sa Haťa-Paťa,
oženil sa s Helenou,
nemali sa čím prikrývať,
prikryli sa halenou.

Obaja mladí boli chudobní ako myši. Keby len to, ale všelijako zle-nedobre s nimi bolo.

Haťa-Paťa bol vychýrený kováč a robota mu šla od ruky. Helena však bola lenivá, nahluchlá, a ešte k tomu náramne nešikovná.

Kováč koval, robil kosy a sekery, reťaze a motyky. Helena sa len tmolila po dome, alebo len tak postávala so založenými rukami. Ešte bol kováč rád, že sa ničoho nechytí, lebo na čo siahla, všetko pokazila. Čo on zarobil, to Helena kade-tade prehajdákala. Ta dolu vodou šli kováčove mozole.

„Komu sa nelení, tomu sa zelení,“ povedal raz Haťa-Paťa žene, keď na biedu v dome hundrala. A ona, popleta, začula, že muž má chuť na guláš jelení. Hneď bežala k mäsiarovi, nakúpila jeleniny a dala sa do varenia. Tak horlivo varila, až hrnčisko rozbila.

A kováč zatiaľ robil o milých päť. Čo rukami nestačil, to nohami dotlačil. Keď však prišiel na obed, našiel iba črepy.

„Robota veľká a chova tenká!“ zahundral a ukrojil si suchého chleba.

„Jaj, veď ja by som ti navarila, ale na čom ti obed predložím? V celej chalupe nemáme pekného stola,“ vyhovárala sa Helena.

„Keď len to,“ povedal Haťa-Paťa a čiahol do vrecka. „Tu máš desať zlatých. Predal som

nový pluh a ty kúp za ne nový stôl. Vyber si, aký len budeš chcieť.“

Helena sa niesla na jarmok ako pávica. Nazdávala sa, že kto má peniaze vo vrečku, má aj rozum v hlave.

Na jarmoku to vrelo ako v kotle. Helena si šla oči vyočiť. Páčili sa jej široké mašle, vyleštené čižmy, ruže a retiazky, čipky aj klobúky...

Už sa aj rozbehla, že si jeden slamený širáčisko kúpi, keď tu zrazu začuje:

„Stolček pre strýca! Kúpte si stolček pre strýca.“

Helena sa obzrie a už pred ňou stojí urastený

tovariš so stolíkom na pleciach. Vyspevoval, až sa celé námestie ozývalo:

Kúpte si stolček pre strýca,
do každej izby vmestí sa!

Kúpte si varešku
pre malú Marišku.

„Stolček prestri sa?“ zalapala po dychu nahluchlá Helena. „To by bolo niečo pre mňa! Práve taký potrebujem. Sám sa prestrie a ja už nebudem musieť pri sporáku vystávať.“

Helena si pritiahla vlniak tuhšie okolo hlavy a začala sa jednať!“

„Koľko stojí ten zázračný stolček? Chytró, chytró mi ho predajte!“

Už sa nevedela dočkať, ako si zaň sadne a rozkáže si maškrtky a lahôdky od výmyslu sveta.

„Zázračný stolček?“ uškrnul sa tovariš. „Keď ho chcete, tak mi dajte desať zlatých, je váš.“

Tovariš vzal od Heleny ľahko zarobené peniaze, pridal jej ešte varešku a už ho nebolo. Veď ten stolík nebol hoden ani zlatku.

Helena postavila stolík do prednej izby a zavolala kováča na veľkú hostinu.

Kováč hneď pribehol, lebo sa tešil, že sa už raz konečne naje.

Sadol si a čakal.

„Hókus-pókus, chleba chcem kus! Stolček, prestri sa!“ zašepkala ježibabím hlasom gazdiná, ale stolček nič.

„Hókus-pókus, mäsa chcem kus! Stolček, prestri sa!“ zakričala gazdiná a buchla do stola.

Stolček zasa nič.

Kováč Haťa-Paťa sa díval na to čudné divadlo a od hladu mu až ohryzok v hrdle poskakoval.

„Hókus-pókus, torty chcem kus! Stolček prestri sa!“ pohrozila stolíku Helena. Stolček však nič.

Rozhnevaná Helena doň kopla, stolček spravil hop a buchol kováča do kolena.

„Tak,“ pokýval hlavou kováč Haťa-Paťa a v očiach sa mu zaiskrilo. „A čo si ešte kúpila?“

Gazdiná vyskočila ako strunka a podala mu varechú. Hoci to mala byť vareška pre Marišku, kováč ju chytil a nešikovnú ženu vymlátil.

Na druhý deň sa už Helena zvrátila v kuchyni ako vrtielko a stolček pre strýca bol vždy plný dobrôt.

Pes Blesk a kôň Dupko

DONALD BISSET

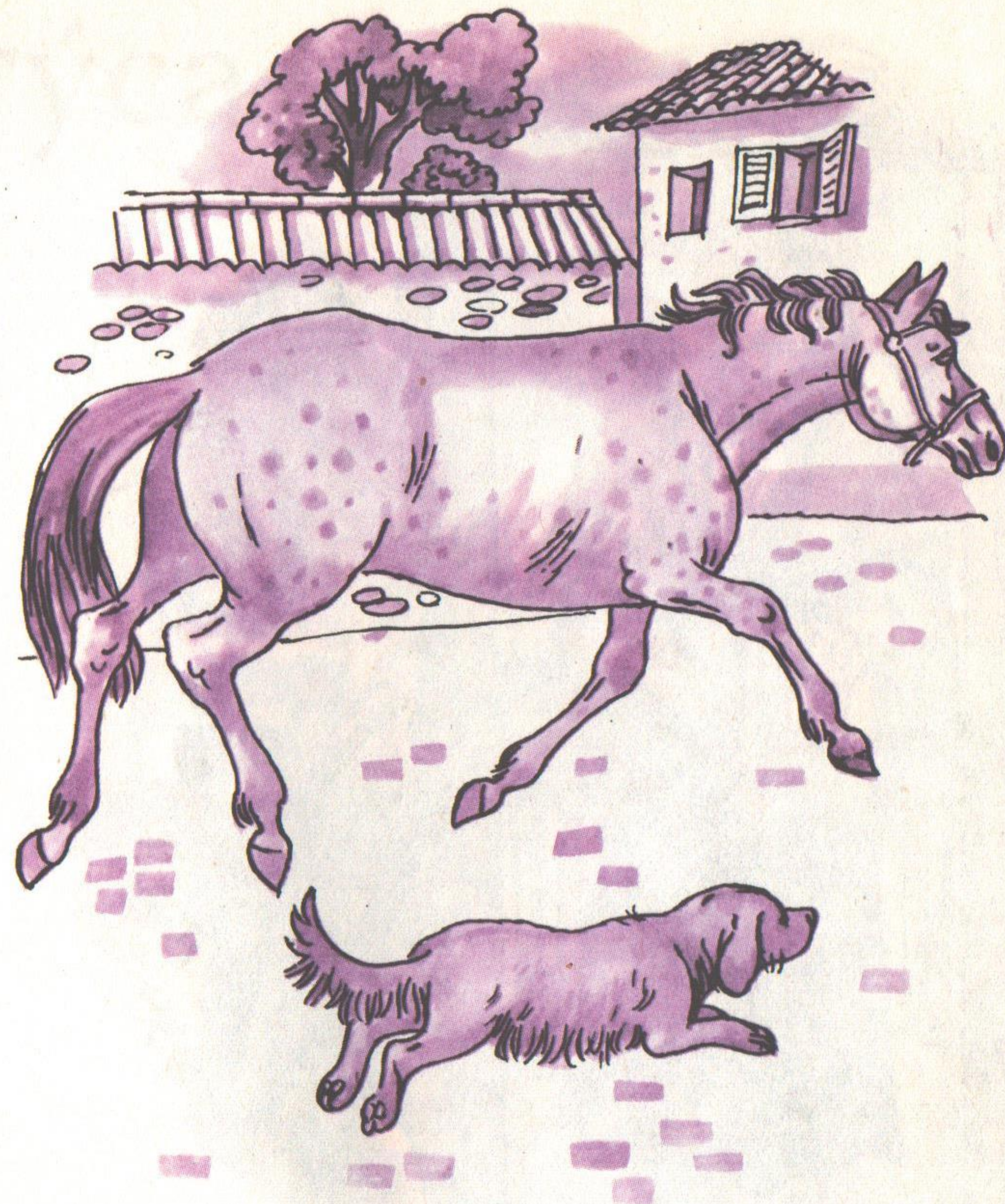
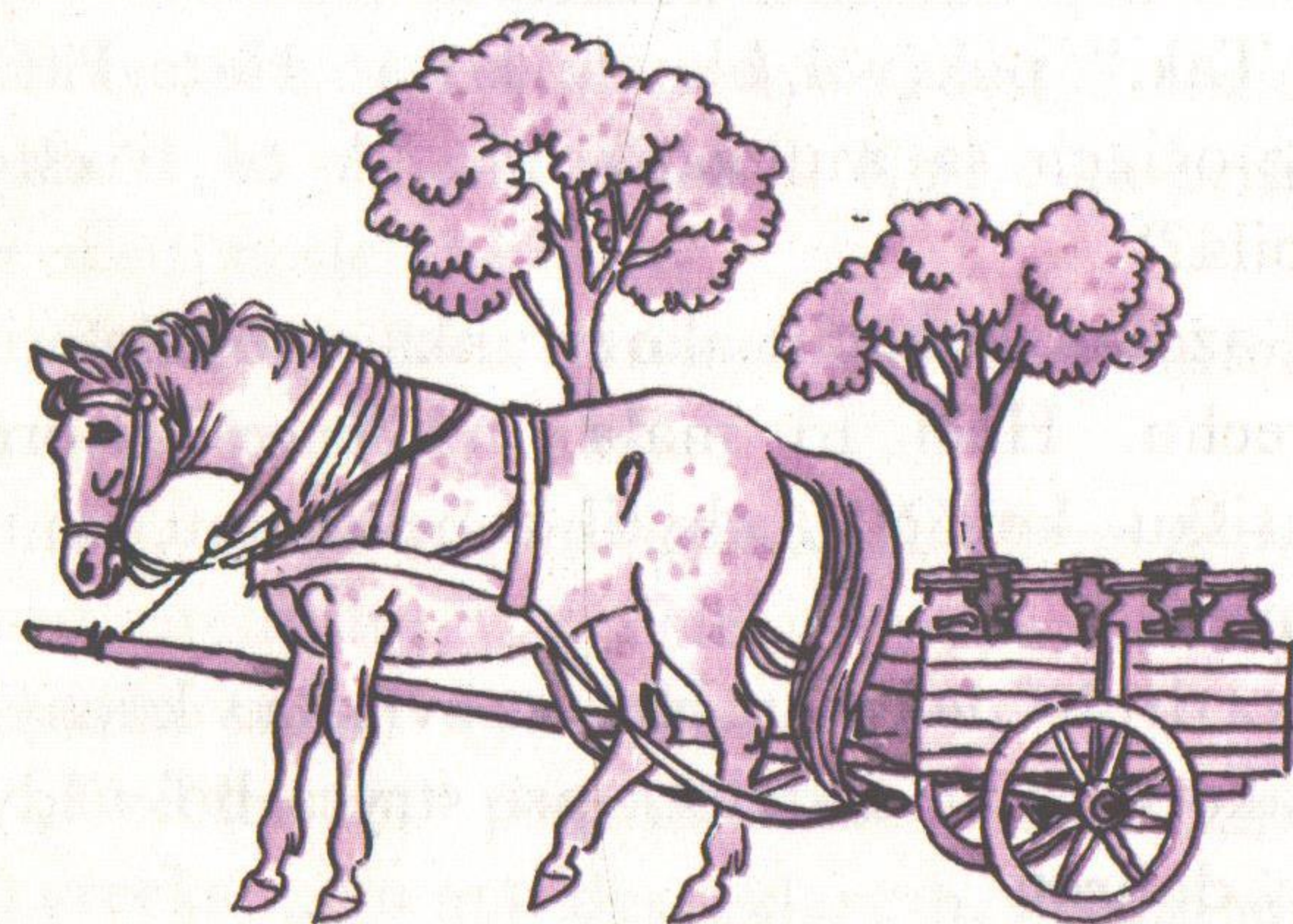
Bol raz jeden kôň, ktorý sa volal Dupko. Bol roznášačom mlieka. Vždy, keď ho rozvážal, stretával svojho priateľa Bleska — malého čierneho psíka.

Jedného dňa však omrzelo Dupka rozvážať mlieko a zatúžil stať sa pretekárskym koňom a vyhrať preteky. Blesk tiež chcel behávať ako rýchla šelma, hoci mal dosť krátke nohy.

Keď raz popoludní sedeli v Dupkovej stajni, Blesk dostal výborný nápad.

„Prečo by sme nemohli jesť uhlie?“ zvolal. „Vlaky jedia uhlie, preto tak rýchlo idú.“

A rozhodli sa, že to skúsia. Zišli dolu do pivnice a práve vtedy, keď si chceli

zobrať trocha uhlia, prišla domáca pani.

„Čo? Vy kradnete moje uhlie?“ zakričala a hodila po nich kutáč. Blesk a Dupko uháňali preč. Rýchlejšie než kedykoľvek predtým.

A práve vtedy sa pozeral z okna starosta Orišek.

„No toto!“ zvolal. „Ten kôň ale beží! Stavím sa, že by vyhral aj preteky. A pozrimeže toho psa. Veď to je celá divá šelma. Tak rýchlo uháňa. Dám im veru obidvom medaily.“

A ako povedal, tak aj urobil.

Prel. V. NEDELJAKOVÁ

O Leninovi

Žil raz jeden múdry človek
v meste Petrohrad.
Robotníkom vždy poradil
a deti mal rád.

Panoval tam veľký cár,
ktorý stále mudroval.
Vojny stále vymýšľal,
ľudí do nich vyháňal.

Poradil im Lenin raz:
„Cára treba preč od nás!“
Za ten pekný život nový
vdaka patrí Leninovi!

Milan Bielik,
2. tr. ZDŠ

Pri pomníku

Pri pomníku partizánov
neraz sme my stáli,
so sklonenou hlavou
na nich spomínali.

Nezabudni, pionierka,
nezabudni, pionier,
ako draho sa platilo
za náš život, šťastie, mier.

Keď kyticu kvetov kladiš
k pamätníku hrdinu,
nezabudni poďakovať
za slobodnú otcínu.

Ludmila Hargašová,
ZDŠ, Moravské Lieskové

Obraz v našej triede

V našej triede je obraz o SNP. Je na ňom vypálená dedina a babka s vnúčatkom. Cez niektoré malé prestávky sa naň zahľadím a zdá sa mi, že obraz ožíva a rozpráva.

Rozpráva príhodu, ktorá sa stala jedného jesenného večera v roku 1944. Nemci prišli na autách do dediny hľadať partizánov. Keď babka videla, ako vyháňajú ľudí z domov, schovala sa i s vnúčatkom v záhrade a dívala sa na celú tú hrôzu, čo robili s ľuďmi. Deti naložili na autá a mužov postrieľali vedľa na dvore. Potom ich poliali benzínom a zapálili. Začali horieť aj domy v okolí. Chlapčeková mama bežala nazad hľadať syna a muža. Nemci ju zastrelili v záhrade, keď bola niekoľko krokov od ukrytého chlapca, a nechali ju tam ležať. Potom strieľali z áut do zvierat, ktoré vybehovali z horiacich maštali. Starenka čakala, až odídu, potom vyšla z úkrytu a ute-

kala pozrieť sa, koho z chlapcov zabili. Našla tam svojho muža, dvoch synov a zaťa...

Bolo ich postrieľaných veľmi veľa. Učiteľ bol uviazaný o stĺp a musel sa dívať, ako fašisti zabijajú jeho známych. Jeho zastrelili posledného. Tento obraz je veľmi smutný. Nedopustíme opakovanie hrôzy vojny. Nikdy viac fašizmus!

Jozef Janota,
ZDŠ, Žilina

Pieseň o slobodnej jari

Zaspievam si pieseň o slobodnej jari,
ako to vtáčatko na malom konári.
Zaspievam ju hrdinom, ktorí padli v boji,
vyhnali fašistov z tej slovenskej zeme.

Naša zem slovenská s vďakou ich prijala,
nie jedna mamička ťažko zavzdychala.
Prešiel ten čas rýchlo, zvonček v háji zvoní,
ale našim matkám srdce nik nezhojí.

Dagmar Lučanská,
ZDŠ, Pusté Úľany

Dunčo strieľa gól

KRESLÍ BOŽENA PLOCHÁNOVÁ

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová ul. 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, 805 10 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.